

Sandane Muluku Sulemani a Sandane

Kitabun yireni ito findixi sanda wuyaxi malanxin nan na e nun xaranne lan fe kolonna ma. E birin malanxi Muluku Sulemani a mangayaan waxatin nin, naxan yi yatεxi fe kolon gbeen na Isirayila yamanani. Muluku Sulemani a fe kolonna fataxi Ala nan na bayo a na nan maxandi Ala ra a findi mangan na waxatin naxan yi. (Mangane Singen 3.9) Na fe kolonna yi siya gbεtεne mabandunma Ala ma amasεtε Sulemani xinla sεtε nεn dunuƴa yi han yamanan gbεtεye mangane yi lu fε e tuli matideni a fe kolonna falane ra. (Mangane Singena 10.24) Anu, sandani itoe naxa, “Fe kolonna fεlεma Alatala yεεragaxun nan ma.” (Sandane 9.10) Nayi, manga yo yi fama a tuli matideni Sulemani a sandane ra, na Isirayilaa Alaa fe nan mεma. Sandani itoe en xaranƴε dunuƴa yi gidi kii tinxinxin ma nεn to naxan Ala kεnεnƴε.

Sandane tɔnɔna

¹ Dawuda dii xεmεn Sulemani a sandane, Isirayila Mangana.

² Sandani itoe sεbεxi nεn alogo muxune xa fe kolonna nun xurun sεtε e yi xaxilimaya falane famu

³ alogo e xa xuru, e xaxili sεtε e tinxinna nun kiti sa kεndεn nun fe faƴin liga,

⁴ fe kolontarene yi e ƴεxε lu,

foningene yi kolonna sɔtɔ,
e feene yε fen.

⁵ Fe kolonne xa itoe ramε,
e yi e fe kolonna fari sa,
xaxilimane yi fatan muxune maxadε

⁶ alogo e xa sandane nun taline bunna kolon
e nun fe kolonne wundo falane
nun e maxɔdin tilinxine.

⁷ Xaxilimayaan fɔlɔma Alatala yεεragaxun nan
ma.
Fe kolonna nun xurun naɲaxu xaxilitarene nan
ma.

⁸ N ma diina,
i fafe nεma i xuru falane tiyε,
i tuli mati a ra,
i nama i ngaa kawandi falane beɲin.

⁹ E luxi nεn
alo mangaya kɔmɔtina i xunna
alo ɲεεna i kɔε i maxidi seen na.

¹⁰ N ma diina,
xa yulubitɔne kata i mayendendeni,
i nama tin de!

¹¹ Xa e a fala i xa,
e naxa, “Fa nxu fɔxɔ ra!
En sa dɔxɔ muxuna nde yεε ra,
en yi a faxa.

En sa fu sɔntarena ndee ma,

¹² en yi e ɲεɲene ralɔ ayi
alo gaburun muxun gerunma kii naxan yi,
e gbindin birin alo en tan nan yi sayaan na.

¹³ En se faɲi kεnden sifan birin sɔtɔma nεn
en yi en ma banxine rafe se tongoxine ra.

14 Nxu na seene yitaxun,
i fan i gbeen sɔtɔma nɛn,
en ma gbetine birin yi malan
gbeti sase kedenna kui.”

15 N ma diina,
i nama bira ne fɔxɔ ra mumɛ!
I nama bira ne kiraan fɔxɔ ra de!

16 E gima siga fe ɲaxin nabadeni,
e mafura wunla raminɛ.

17 Naxan na lutin nati xɔline yɛɛ ra
xɔline yɛɛn tixi a ra,
a na ligan nɛn fufafu.

18 Muxu sifani ito lutin natima e yɛtɛ nan yɛɛ ra,
e yanfan soma e yɛtɛ nan ma.

19 Awa, naxanye kunfama se muɲaxine xɔn,
ne niin luma na nin.

Xaxilimayaan falan tima

20 Xaxilimayaan* falan tima kirane xɔn,
a xuini te yamaan malandeni,

21 a sɔnxɔma kira xunne ma
yamaan gbo dɛnaxan yi,
a kawandin ba taan so dɛɛne ra.

22 A naxa, “Ɛ tan fe kolontarene,
fe kolontareyaan nafanɲɛ ɛ ma
han waxatin mundun yi?

Ɛ tan magele tiine,
magelen nafanɲɛ ɛ ma
han waxatin mundun yi,
xaxilitarene yi kolonna rapaxu?

23 N na ɛ sɔnna fala,

---

* **1:20:** xaxilimayana: Sandani ito kui, xaxilimayaan bata findi muxun na naxan adamadiine kawandima alogo e xa fe kolonna sɔtɔ.

ε n xuiin namε.

Nayi, n nan n ma niin sa ε yii,
n yi n ma falane makenen ε xa.

²⁴ Koni bayo n bata ε xili,
ε tondixi n ma xinla ratingε,
n yi n yiini bandun ε xa,

ε mi a suxu,

²⁵ ε yi ε mε n ma maxadi xuine birin na
n yi ε sonna fala ε xa,
ε mi na yate,

²⁶ nayi, gbalon na ε soto,
n fan gelema ε ma nen.

Fe magaxuxin na ε soto,
n yi ε magele.

²⁷ Fe magaxuxin fama ε ma nen
alo tule gbeena,
gbalona ε soto ma
alo foye gbeen na keli,
toro yaan nun nii yiforen yi ε yili.”

²⁸ “Na waxatini,
ε n xilima nen ε malideni
koni n mi ε yabima,
ε yi n fen koni ε mi n toma.

²⁹ Amasoto ε bata kolonna rajaxu,
ε yi ε mε Alatala yεragaxun na,

³⁰ bayo ε mi tin n ma maxadi xuine rame,
n to ε sonna fala ε xa,
na yi rajaxu ε ma.

³¹ E sigati kiin saranna soto ma nen,
ε wasa ε kewanle ra.

³² Amasoto fe kolontarene faxama nen e dina sux-
utareyani,

xaxilitarene yi halagi e bōte rabani.
³³ Koni naxan na a tuli mati n na,
 na ratangama nen a lu bōne xunbenli
 tōrōn mi a magaxuma.”

2

Fekolonna luxi nen alo nafulu luxunxina

¹ N ma diina, xa i n ma falane suxu,
 xa i n ma yamarine suxu,
² xa i fe kolonna xaranne ramε,
 i yi kata e famudeni,
³ xa i xaxilimayaan fen,
 i yi i xui ramini a famun feen na,
⁴ xa i a fen alo gbetina,
 i yi a xōn fen alo nafulu luxunxina
⁵ nayi, i Alatala yεεragaxun famuma nen
 i yi Ala kolonna sōtō.
⁶ Amasōtō Alatala nan fekolonna fima,
 kolonna nun xaxilimayaan fataxi a falane nan na.
⁷ A muxu fajine malima,
 naxanye sigan tima fetareyani,
 a ne yε masansanma
 alo wure lefana e rabilinni.
⁸ Naxanye sigan tima tinxinni,
 a ne ratangama.
 A yi a muxu tōgōndiyaxine kantan.
⁹ Xa i n xuiin namε,
 i tinxinna nun kiti sa kēnden
 nun fe fajin nun kira fajin birin famuma nen.
¹⁰ Amasōtō fe kolonna luma nen i yi,
 kolonna yi i nii yifan i ma.
¹¹ I na feene yε fen,
 na i ratangama nen

famun yi i kantan.

12 E yi i xunba ke wali jaxin kiraan ma,
e i ratanga wuledene falane ma

13 naxanye kira tinxinxin bejinma
e siga kira yidimixine xon

14 naxanye sewan fe jaxin ligadeni,
e yi jaxan fe jaxin na tinxintareyani

15 naxanye sigati ki mi tinxin,
e ke wanle kobi.

16 I xunbama jaxalan yalunxin yii na kii nin.
Muxu gbetena jaxanla mi nae i rakunfe fala
jaxumene ra,

17 jaxanla naxan bata a me a xemen na
a dexo xemen naxan xon a sungutun waxatini
a yi jinan na futu layirin xon
a naxan xidi Ala yetagi.

18 A ke wanle findima bonon nan na a ma,
a sigati kiin yi a xali sayani.

19 Naxan na siga a konni,
na mi fa xetema
a mi fa nii rakisin kiraan masotoma mum!

20 I sigama muxu fajine kiraan xon na kii nin,
i lu tinxinyaan fari.

21 Amasoto muxu fajine siimayaan sotoma nen
yamanani.

Fe mi muxun naxanye ra,
ne luma nen yamanani.

22 Koni muxu jaxine bama nen yamanani,
yanfantenne yi raxori.

3

Fe kolonna tənəna

- ¹ N ma diina,
i nama jinan n ma xaranna xən,
i xa n ma yamarine suxu,
- ² amasətə e i ya siimayaan xənkuuyama ayi nən,
i ya bəjɛ xunbeli jɛɛne yi fari sa.
- ³ Hinanna nun lannayaan nama jan i yi,
e bira i kəɛ jɛɛn na,
i e sa i bəjɛni.
- ⁴ Nayi, i marafanna nun xili fajin sətəma nən,
Ala nun muxune ra.
- ⁵ I yigin sa Alatala yi i bəjɛn ma feu!
I nama la i ya xaxilimayaan na.
- ⁶ I xa Ala kolon i ya feene birin yi,
a tan yi i ya kirane matinxin.
- ⁷ I nama i yɛɛ yate fe kolonna ra.
Gaxu Alatala yɛɛ ra,
i masiga fe jaxin na.
- ⁸ Na findima nən kəndɛyaan na i fatini,
a yi i xənne sɛnbɛ so.
- ⁹ Alatala binya i yii seene ra
e nun i ya bogi se xabaxi singene.
- ¹⁰ Nayi, i ya sagane rafema nən kenken,
i ya kundine yi rafe manpaan nənən na
han e bəxən a ma.
- ¹¹ N ma diina,
Alatala nɛma i xurɛ,
i nama yo na ma.
A nɛma i sənna yite i ra,
i nama xələ.

12 Amasotó Alatala a xanuntenne xuruma,
alo dii fafan nafan dii xεmena.

13 Sεwan na kannna xa,
naxan na fekolonna sotó,
naxan na famunna sotó.

14 Amasotó a tónón gbo
dangu gbetin na,
a seen naxanye sotóma,
ne fisa xεmaan xa.

15 A fan dangu bɔxɔ bun nafunla ra,
i waxón se yo mi nɔε se a ma.

16 A siimaya xónkuyen fima muxun ma,
a nafunla nun binyen fi a ma.

17 A kirane birin fan,
bɔɲε xunbenla nan ne ra.

18 Naxanye fekolonna fenma
a findixi siimaya wudin nan na ne xa.
Naxanye a sotóma,
sεwan ne xa.

19 Alatala bɔxón nafalaxi fe kolonna nan xón,
a famun yi kuyen da,

20 tilinne rabixi a kolonna nan ma,
kundane yi xiila rafa.

21 N ma diina,
xaxilimayaan namara,
i feene yε fen,
i lu na fari waxatin birin.

22 Na findima nεn siimayaan na i niin xa,
a lu alo ɲεrena i kɔε.

23 Nayi, i sigan tima nεn xaxili sani i ya kiraan xón,
i mi i sanna radinɲε sese ra.

24 I na i sa, i mi gaxuε.

I nɛma saxi, i ya xixɔnla ɲaxunma nɛn.

²⁵ I nama gaxu fe magaxuxi yo yɛɛ ra
naxan fɛ sanɲa ma kedenni,
hanma gbalon naxan muxu ɲaxine sɔtɔma,
²⁶ amasɔtɔ Alatala findima nɛn i ya xaxili ragidin
na.

A i sanne ratanga luti ratixine birin ma.

²⁷ I nama tondi fe fajin nabɛ muxune xa,
naxanye daxa e a sɔtɔ,
xa fɛrɛna i xa.

²⁸ Xa sena i yii iki,
i nama a fala i adamadi boden xa,
i naxa, “Siga, tila i fa,
n na a soma i yii!”

²⁹ I nama fe ɲaxini tɔn i adamadi boden xili ma,
a nɛma dɔxi i fɛma lannayani.

³⁰ I nama muxun kansun
xa yo mi i xa,
a mi fe ɲaxi ligaxi i ra.

³¹ I nama gbalotɔɔn maxɔxɔlɔn,
i nama a kira yo sugandi.

³² Amasɔtɔ muxu ɲaxin mi rafan Alatala ma,
koni Alaa wundo feene muxu fajine nan xa.

³³ Alatala dangan muxu ɲaxina denbayaan fɔxɔ ra,
koni a barakan sama nɛn tinxin muxune konni.

³⁴ A magele ti wasoxine magelema nɛn,
koni a hinanma nɛn yɛtɛ magodone ra.

³⁵ Fekolonne binyen nan sɔtɔma e kɛɛn na,
koni xaxilitarene yagi gbeen nan sɔtɔma.

4

Fe kolonna sətə fena

- ¹ N ma diine,
 ε n tan fafana maxuru falane ramε.
 Ε liga ε yeren ma
 alogo ε xa xaxilimayaan kolonna sətə.
- ² N yi n ma fe kolon kεndεn so ε yii.
 Ε nama n ma xaranna woli ayi.
- ³ N yi n baba konni waxatin naxan yi,
 n nga n nafan nεn han alo dii kedenna.
- ⁴ N baba yi n xaranma ikiini, a naxa,
 “N ma falane ramε ki faɲi,
 i n ma yamarine suxu, alogo i xa kisi.
- ⁵ Fekolonna nun xaxilimayaan fen,
 i nama ɲinan n ma falane xən.
 I nama ne sese xən beɲin.
- ⁶ I nama fekolonna rabeɲin,
 a i kantanma nεn,
 a xa rafan i ma, a i ratangama nεn.
- ⁷ Fekolonna fɔlɔn findixi xaxili fenna nan na.
 Hali i sətə seene birin fi,
 alogo i xa xaxilimayaan sətə.
- ⁸ Fekolonna ramara,
 a i findima nεn muxu gbeen na,
 i yii firinna dɔxɔ a bun,
 a binyen fima i ma nεn.
- ⁹ A luma nεn
 alo i xunna na maxidi hinanna ra,
 alo manga kəmɔti mayilenxin na so i xun na.”
- ¹⁰ I tuli mati n ma diina,
 i tin n ma falan ma,
 i ɲεε wuyaxi sətəma nεn i ya siimayaan na.

11 N bata i xaran fe kolonna kiraan ma,
n na i matinxinma sigati ki tinxinxin ma.

12 Nayi, i sanna mi raxidε siga tideni,
i mi birε i gideni.

13 I xurun naxan sətəxi,
na ramara,
kankan a ma
amasətə i ya siimayaan binla na a ra.

14 I nama ti muxu ɲaxine kiraan xən,
i nama bira fe ɲaxi rabane fəxə ra.

15 I masiga e kiraan na.

I nama dangu a xən.

A matanga,
i dangu yire gbεε.

16 Muxu ɲaxin mi nəε xiyε,
xa a mi fe ɲaxin liga.

Xixənla a gima e ma nən,
xa e munma muxun nabira.

17 Amasətə e baloma fe ɲaxin nan na,
gbalon nafan e ma
alo e na dələn min.

18 Tinxin muxune sigati kiin fixa
alo kuye yi yalanna subaxani,
kənenna naxan sigan mine
han yanyin yi dεfe.

19 Koni muxu ɲaxine sigati kiin findixi dimin nan
na.

E mi na seen toma
naxan e rabire.

20 N ma diina,
n ma falane fe liga i yeren ma
i yi i tuli mati n xuiin na.

21 I nama ᵐinan e xən,
koni e ramara i bəᵐeni.

22 Naxanye birin e sətəma
e siimayaan nun kəndəyaan nan fima ne ma.

23 I bəᵐen suxu dangu seen birin na,
amasətə siimayaan binla nan na ra.

24 I dɛɛn natanga wulen ma,
i dɛɛn nama yanfa falane ti.

25 I yɛɛn xa lu tixi i yɛɛ ra,
i matoon ti tinxinni i yetagi.

26 I dangu kirani tən, a yelan,
i xa siga kira kəndɛne nan tun xən.

27 I nama kiraan fata yiifanna ma
hanma kəmɛnna ma.
I masiga fe ᵐaxin na.

5

Iyɛɛ ratanga yalunyaan ma

1 N ma diina,
n ma fe kolonna fe liga i yeren ma,
i tuli mati n ma xaxilimaya falane ra

2 alogo i xa feene yɛ fen,
i lu falan tiyɛ fe kolonni.

3 Yalunden ᵐaxanla fala xuiin ᵐaxun nɛn
alo kumina,
a fala xuine masalaxun
alo turen fatin ma.

4 Koni dənxeɛn na,
se xəlɛn nan na ᵐaxanla ra
alo mɛnla,
a maxəlɛn tima nɛn
alo silanfən dɛ firin kanna.*

* 5:4: Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

5 A sigati kiin sa tixi sayaan nan ma,
a tinxinxi gaburun nan na.

6 A mi tima siimayaan kiraan xɔn,
a bata tantanna kiraan tongo,
anu a mi a kolon.

7 N ma diina, nayi n xuiin name,
i nama n fala xuine rawoli ayi.

8 Siga kiraan xɔn

naxan makuya na ɲaxalan sifan na
i nama i maso a banxin deen na

9 alogo i nama i ya binyen nadangu muxu gbetene
ma,

kininkinintaren yi i ya siimayaan kala

10 muxune yi lugo i ya nafunla ra,
i ya wanla tɔnɔn yi lu muxu gbetɛ xa.

11 Dɔnxɛn na, i fatin na xunna kala,
i fasa, i lu kutunɲɛ,

12 i a falama nen, i naxa,

“A mi yi rafan n ma nun
muxun xa n xuru,

naxan na yi n sɔnna fala,

na yi raɲaxuma n bɔɲɛn ma nen han!

13 N mi yi n karamɔxɔne falane ramema,

n mi yi n tuli matima e xaranna ra.

14 Iki, n bata fa raɲan a ɲaxin na mafuren
yamaan birin yetagi.”

Iya ɲaxanla xanu

15 Igen min naxan namaraxi i konni†
naxan minima i yetɛ gbee xɔɲinna ra.

---

† 5:15: igen naxan i konni: Na bunna neen fa fala i ya ɲaxanla xa rafan i ma benun i xa yalunyaan liga.

16 I nama lu i gbee tigi igen[†] naxuyε ayi taa yi
kirane xɔn
a din yamaan malandene ra.

17 A xa findi i kedenna gbeen na!
ε nun muxu gbεteye nama a taxun
i mi naxanye kolon.

18 Ala xa barakan sa i ya tigena fe yi,
i yi sεwa na naxanla xɔn
i naxan dɔxɔ i ya foningeya waxatini

19 naxan nayabu alo xεnla,
a fan alo bolena.
I wasa so a tan nin waxatin birin.
A marafanna nama ba i rasεwε mumε!

20 N ma diina,
nanfera gbεte a naxanla xɔnla i suxuma?
Nanfera i marafanna fenma naxalan gbεte ra
i mi naxan kolon?

21 Amasɔtɔ Alatala muxun birin sigati kiin toma,
a kεwanle birin nakɔrsima.

22 Muxu naxin kεwali naxine nan a suxuma
a yulubine yi a xidi alo lutina.

23 Naxan mi nɔε a yetε xure,
na a yetε faxama nεn.
A daxuya gbeena a ralɔma ayi nεn.

6

Marakolon falane

1 N ma diina,
xa i bata dε xuiin tongo

[†] **5:16:** A na a fala fa fala “Tigi igen nama raxuya ayi kirane xɔn”
na bunna nεn i nama bira naxanle fɔxɔ ra, na yi a liga, i ya diine yi
xuya ayi muxune konni yamaan ye fata i ya yalunyaan na.

i muxu gbɛtɛna donla goronna tongo,
 xa i bata layirin xidi muxu gbɛtɛna fena nde yi,
² xa i bata i xunna raso fena nde yi i fala xuiin xɔn
 xa i bata suxu i ya tuli sa xuine xɔn,
³ nayi i xa ito nan liga
 alogo i xa i yɛtɛ ba a yi,
 i to bata bira doli kanna ra.
 Siga, i sa i yɛtɛ magodo,
 i yi i adamadi boden mafan han!
⁴ I nama i matabu,
 i nama i yɛɛn naxi,
⁵ fanni i munma xunba a yii,
 alo bolena a yɛtɛ sɔtɔma donson na kii naxan yi,
 alo xɔliin naxan a yɛtɛ bama luti ratixin na.

Marakolonna lan salayaan ma

⁶ I tan muxu narixina,
 sa dondonla mato.
 I miri a fe raba kiin ma,
 i yi fekolonna nde sɔtɔ.
⁷ Manga yo mi dondonla xun na,
 a xun mato muxu mi na,
 kuntigi mi a ma.
⁸ Anu, a donseen namarama a waxatini,
 a balon malanma se xaba waxatini.
⁹ I tan muxu narixina,
 i luma saxi han waxatin mundun yi?
 I kelima xixɔnli waxatin mundun yi?
¹⁰ I na i sa,
 yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
 i xi ndedi,
 i yi i yiine filin e bode ma ndedi,
¹¹ yiigelitɔyaan yi бага i ma

alo mafu tiina,
e nun setareyana alo muɗadena.

Xaxilitaren naɗanna

¹² Muxun naxan wule falane tima
fuyantenna na a ra,
muxu xaxilitarena.

¹³ A yeɛne magirama bodene yanfadeni,
a lanfane rakolon a sanne ra wundoni,
a yiine maliga.

¹⁴ Tinxintareyaan nan a boɗeni.
A fe ɗaxini tɔnma waxatin birin,
a yengene rakelima.

¹⁵ Nanara, gbalona a sɔtɔma nen xulen,
a halagi sanɗa ma kedenni a yigitεge.

Naxan mi rafan Ala ma

¹⁶ Se sennin nan na
naxanye raɗaxu Alatala ma,
han se solofere
a mi tinɗe naxanye ma mumε:

¹⁷ Yeɛ wasoxine,
wule fala lenne,
sɔntarene faxa yiine,

¹⁸ boɗen naxan kɔte ɗaxini tɔnma,
sanna naxanye e mafurama siga fe ɗaxi ligadeni,

¹⁹ wule seren naxanye wulen falama,
e nun muxun naxan yengene rakelima ngaxake-
denmane tagi.

Marakolonna lan yalunyaan ma

²⁰ N ma diina,
i fafe a yamarine suxu,
i nama i nga xaranna rawole ayi.

²¹ E sa i xaxinli habadan,

e bira i kɔɛ alo ɲɛɛna.

22 E tima nɛn i yɛɛ ra i ya sigatine yi.

E i kantanma nɛn i ya xixɔnli,
i na keli, e yi i kawandi.

23 Amasɔtɔ yamarini itoe luxi nɛn
alo lɛnpuna,

xaranni ito findixi kɛnɛna nan na.
I xuru falan naxan i sɔnna yitama i ra,
na i tima siimayaan kiraan nan xɔn.

24 E i ratangama nɛn ɲaxalan yalunxin ma
e nun muxu gbɛtɛna ɲaxanla fala ɲaxumɛne.

25 I nama kunfa na ɲaxalan sifan xɔn a tofanna ma.
I nama tin a i rakunfa a mato faɲin xɔn.

26 Amasɔtɔ yalunden na feen yatɛma
buru xun kedenna saren nan na,
muxu gbɛtɛ ɲaxanla i niin nan fɔxɔ ra.

27 Muxun nɔɛ tɛɛn sɛ nɛn a yibaan kui
hali a dugin birin mi gan ba?*

28 Muxun nɔɛ sigan tiyɛ tɛɛ wolonne fari
hali a sanne mi gan ba?

29 Na luxi nɛn
alo muxun na bira muxu gbɛtɛna ɲaxanla fɔxɔ ra,
a na a yiin din a ra,
na feen saranma a ra nɛn.

30 Yamaan mi muɲaden naɲaxuma
xa a seen muɲaxi alogo a xa kamɛn ba.

31 Koni hali na, a na suxu,
fɔ a xa a se muɲaxin ɲɔxɔn fi
dɔxɔ solofere a yanginna ra,

---

* **6:27:** tɛɛna: Tɛɛn saxi yalunyaan nan ma be. Na bunna nɛɛn fa
fala yalunyaan muxuna dunuɲa yi gidin birin nan kalama alo tɛɛn
dugin ganma kii naxan yi.

a yii seene birin yi ɲan a konni.

³² Koni xεmεn naxan na yalunyaan liga

na xaxili mi na.

Naxan na a liga,

a waxi a yeεε halagi feen nin.

³³ A bɔnbɔma nεn, a rayarabi,

a yagin mi bama a ma.

³⁴ Amasɔtɔ xɔxɔlonna xεmεn naxarɛma ayi nεn,

a nεma a gbeen ɲɔxe,

a mi kininkininɲε.

³⁵ A mi yangin yo rasuxe,

a mi diɲε,

hali i yanginna fixin na gbo ki yo ki.

7

Marakolonna lan ɲaxalan yalunxina fe ma

¹ N ma diina, n ma falane suxu.

I n ma yamarine suxu.

² N ma yamarine suxu

alogo i xa kisi.

N ma xaranne mara i bɔɲeni

alo i ye keεene makantanma kii naxan yi.

³ E xidi i yiin na,

i yi e sa i bɔɲeni.

⁴ Fe kolonna suxu alo i magilεna,

xaxilimayana alo i kon kaana.

⁵ E i ratangama nεn yalunde ɲaxanla ma,

e nun muxu gbεtεna ɲaxanla marakunfa falane.

⁶ Lɔxɔna nde,

n yi tixi n ma banxi foye soden na

n yi tanden matoma,

7 n foninge keden nakərəsi banxulan fe
kolontarene ye.

Xaxili mi yi na banxulanna ma.

8 A yi danguma kiraan xən,
denaxan maso naxanla nde konna kira fataden na
a yi danguma a banxin mabinni.

9 Sogen godomatəən nan yi a ra,
kəena a li waxatin naxan yi,
dimin yi so.

10 Naxanla yi mini a ralandeni,
a maxidixi alo yalundena,
kətə naxin yi a bəneni.

11 Xurutaren nan yi a ra
naxan mi yagima,
a mi luyə a konni mumə!

12 Waxatina nde, a sa kirane xən
waxati gbətə a sa yama malandene yi,
a dəxi xəmene yəə ra kira xunne birin na.

13 A yi na banxulanna suxu,
a yi a sunbu.

A yi a fala a xa a yəeni yalanxin na, a naxa,

14 “N bata yi də xuiin tongo
n xa bəne xunbeli saraxan ba Ala xa.
To n bata a ba, na suben sa banxini.

15 Nanara, n bata mini i ralandeni.
N yi i tan nan fenma,
anu n bata i to!

16 N bata n ma sadeni tən bitingan fənine ra,
Misiran yamanan taa dugine.

17 N bata mirihi latikənənna sa a ma,
e nun wudi ige xiri naxumən

nun sinamon wudi ige xiri ᵐaxumena.

18 Fa be, en fa kafu han xətənni,
en lu marafanna ᵐaxunni!

19 N ma xemən mi banxini,
a bata siga yire makuyeni sigatini.

20 A bata a gbeti saseen xali,
a rafexi,
a mi fama fə kiken na kəxə.”

21 A to fatan falan tiyε,
a yi a mabandun,
a yi a rakunfa
a fala ᵐaxumene xən.

22 Saᵐa ma kedenni,
a yi bira a fəxə ra
alo ᵐingen naxan sigama a kəε raxabadeni,
alo daxun naxan xidima
alogo a xa xuru,

23 han xalimakunla yi a bəᵐen səxən,
alo xəliin naxan so luti ratixin na,
a mi a kolon a niin nan bama.

24 Nanara, n ma diine,
ε tuli mati,
ε n ma fala xuine fe liga ε yeren ma.

25 Ε bəᵐen nama mayenden
ε bira na ᵐaxalan sifan fəxə ra,
ε lə ayi a kirane xən.

26 A bata muxu wuyaxi rabira.
A bata xemən yatən naxanye faxa,
ne nun gali senbemaan xasabin lan.

27 A banxin findixi gaburun kira yisoxin nan na
siga laxira yi.

8

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

¹ Fe kolonna* luxi nɛn
alo muxun naxan xinla tima,
fe famunna xa mi a xuini tema iki ba?
Ɛ mi a mɛɛn ba?

² Fekolonna tixi yire matexine
nun kira xunne nan na alo muxuna.

³ A sɔnxɔma taan kirane
nun a so dɛɛne ra, a naxa,

⁴ “N na ɛ tan yamaan nan xilima.

N falan tima adamadiine birin nan xa.

⁵ Ɛ tan fe kolontarene, ɛ nɔxɔ lu.

Ɛ tan xaxilitarene, ɛ findi xaxilimane ra.

⁶ Ɛ tuli mati bayo n ma falan kɛndɛ.

N fala fɔpine nan tima ɛ xa.

⁷ N dɛɛn nɔndin nan falama,
bayo wule falane raɲaxu n ma.

⁸ N dɛ falane birin tinxin,
e sese mi findixi wulen na hanma yanfana.

⁹ E birin fixa xaxilimaan yɛɛ ra yi.

Naxanye bata kolonna sɔtɔ,

ne e yatɛxi nɔndin nan na.

¹⁰ Ɛ n ma xaranna fen dangu gbetin na,

e nun kolonna dangu xɛma kɛnden na.

¹¹ Amasɔtɔ fe kolonna fisa bɔxɔ bun nafunla xa.
A dangu muxun waxɔn seene birin na.”

¹² “N tan, fe kolonna, n feene famuma.

N muxun malima a xa kolonna sɔtɔ

a yi feene yɛ fen.

---

* **8:1:** fe kolonna: Sandane yireni ito kui, a luxi nɛn alo fe kolonna yetɛɛn bata findi muxun na alogo a xa yamaan kawandi.

13 Alatala yεεragaxun kui,
fɔ i fe ɲaxin naɲaxu.

N tan, n wason nun yetε yigboon nun
kεwali ɲaxine nun wule falane raɲaxuxi.

14 N gbeen nan maxadin nun miriya kenden na.

N tan nan xaxilimaya yetεen na.

N tan nan gbee senben na.

15 Mangane mangayaan ligama n tan nan baraka
yi,

kuntigine yi tɔnne dɔxɔ tinxinni.

16 Yamana kanne nun muxu gbeene

kiti tinxinxin sama n tan nan xɔn.

17 N nafan naxanye ma,

n fan ne rafanma nen.

Naxanye n fenma,

ne n toma nen.

18 N nafunla nun binyen fima e ma nen,

e nun herisigen naxanye buma e nun tinxinyana.

19 N ma finma seene dangu xema kenden na,

N tɔnɔn naxan fima,

na dangu gbeti kenden na.

20 N kira tinxinxin nan xɔn,

kiti kenden sama naxan xɔn.

21 N nafan naxanye ma

n keen soma nen ne yii,

n yi e banxine rafe nafunla ra.

22 Alatala n tan nan da a wali fɔlɔn na,

benun a wali singe bodene, to mi na ra.

23 N nafala nen xabu waxati fɔlɔne,

benun dunuɲa yeten xa da.

24 N barε, fɔxɔ ige yo mi yi na,

tigi mi yi na igene yi mine denaxan yi.

25 Benun geyane xa dɔxɔ,

benun geyadine xa malan, n yi da.

²⁶ Ala munma yi bəxən nun burunne da,
hanma a gbangbanna xəri singena.

²⁷ A to yi kuyen dama, n yi na,
a to yi koren danna kεɛndɛnma tilinna ma,

²⁸ a to kundane sa kore,
a yi sɛnbɛn fi tilin igene xunne ma,

²⁹ a yi danna sa fəxə igen ma
alogo igene nama dangu na ra
a yi bəxən bɛtɛn sa.

³⁰ Na waxatini n yi walima a dɛxən
alo a yii rafala kuntigin na.

N yi sɛwaxi ləxə yo ləxə a yɛtagi,
n naxan a fe ra

³¹ n naxan a dunuɲa daxin na,
a bəxəna.

N yi sɛwa adamadiine fe yi.”

³² “Iki, n ma diine, ε tuli mati n na.

Sɛwan na kannna xa,
naxan na bira n ma kiraan fəxə ra.

³³ N nɛma ε xuru falane tiyɛ,
ε tuli mati,

ε yi fe kolonna sətə,
ε nama ε mɛ a ra.

³⁴ Sɛwan na kannna xa
naxan na n xuiin namɛ,
naxan na lu n konna dɛ ra ləxən birin
a n ma banxin dɛɛn kantan.

³⁵ Amasətə naxan na n sətə,
na bata siimayaan sətə,
a mən yi Alatala kɛnɛn.

³⁶ Koni naxan munma n to,
na a yɛtɛ nan tərəma.

Naxan na n naḡaxu,
sayaan nan nafaḡa na ma.”

9

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

¹ Fe kolonna* bata senbeten solofere masoli,
a banxin ti alo muxuna.

² A bata suben ḡin,
a minseen nafala,
a donseene dɔxɔ tabanla ra.

³ A bata a walike ḡaxanle rasiga
e xa sa a xili xuini ito rawanga taan yire matexini,
e naxa,

⁴ “E tan fe kolontarene,
ε fa dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,
a falani ito ti ne ma, a naxa,

⁵ “E fa n ma donseene don,
ε n ma minseen min n naxan nafalaxi.

⁶ E xεtε ε fe kolontareyaan fɔxɔ ra,
ε kisima nen,
nayi ε ti xaxilimayaan kiraan xɔn.”

Xaxilimaan nun wasodena

⁷ Naxan na magele tiin maxadi,
na konbin nan sɔtɔma.
Naxan na muxu ḡaxin sɔnna fala a xa,
na tɔrɔma nen.

⁸ I nama magele tiin sɔnna fala
alogo a nama i raḡaxu,
koni i na fe kolonna sɔnna fala a xa,
a i xanuma nen.

⁹ I na fe kolonna maxadi,

---

* **9:1:** fe kolonna: Falani ito kui, fe kolonna bata findi muxun na a yamaan kawandi.

na nde sama nen a fe kolonna fari.
I na tinxin muxun xaran,
na a fekolonna nan xun masama.

¹⁰ Fe kolonna fə̀lɔma Alatala yεεragaxun nan ma.
Muxu sariɲanxine fe kolonna findixi
xaxilimayaan nan na.

¹¹ N tan fe kolonna,
n na i siin sogene rawuyama ayi nen,
n yi ɲεεna ndee sa i ya siimayaan fari.

¹² Xa i findi fe kolonna ra,
i tan nan a saranna sətɔma.
Xa i findi magele tiin na,
i tan nan tɔrɔ sətɔma.

¹³ Xaxilitareyaan luxi nen
alo ɲaxanla naxan sɔnɔma.
Xurutaren na a ra
naxan mi sese kolon.

¹⁴ A dɔxi a banxin de ra,
taan yire matexini.

¹⁵ A lu dangu muxune xilε mɛnni
naxanye sigama e yεε ra tinxinni.

¹⁶ A naxa, “E tan fe kolontarene,
ε dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,
a ne nan xilima.

¹⁷ A naxa, “Minseen naxan muɲaxi
na nan ɲaxun,
donseen naxan donxi luxunni
na nan ɲaxun.”

¹⁸ E mi a kolon a faxa muxune nan mɛnni,
a na ɲaxanla a muxu xilixine sigan laxirani.

10

Muluku Sulemani a sandane

¹ Sulemani a sandane ni itoe ra:
Dii fe kolonna a fafe rasεwama nεn,
koni dii xaxilitarena a nga tεrεma nεn.

² Nafunla sεtεxina a ηaxin na,
na tεnε mi na,
koni tinxinyaan muxun xunbama sayaan nin.

³ Alatala mi tinxin muxune luyε kamεn na,
koni a muxu ηaxine fe nataxine kalama.

⁴ Muxun naxanye mi walima,
ne yiigelitεyaan nan xilima,
koni muxun naxanye tan walima,
ne nafunla nan sεtεma.

⁵ Muxun naxan se xabaxine malanma a waxatini,
xaxilimaan nan na kanna ra,
koni naxan xima se xaba waxatini,
yagin nan na kanna xa.

⁶ Tinxin muxune barakan nan xilima e yetε ma.
Koni muxu ηaxine fala xuine gballo feene nan
luxunma.

⁷ Tinxin muxune fe na rabira muxune ma,
e dubama nεn e xa,
koni muxu ηaxine xili kalama nεn
alo se kunxina.

⁸ Fe kolonna muxun naxan bεηeni,
na tinma nεn yamarine ma.
Koni xaxilitare falane muxun naxan dε,

bɔnɔn na kanna xa.

⁹ Fε mi muxun naxan sigati kii ra,
na kanna ratangaxi.
Koni naxan sigan tima tinxintareyaan kiraan xɔn,
na fe makεnεnma nεn.

¹⁰ Muxun naxan a yεεn magirama bodene yan-
fadeni,
na yamaan nan tɔrɔma.
Koni xaxilitare falane muxun naxan dε,
bɔnɔn na kanna xa.

¹¹ Tinxin muxuna falane fama nii rakisin nan na.
Koni muxu ɲaxine fala xuine gbalɔ feene nan
luxunma.

¹² Xɔnnantenyaaan yεngεne nan nakelima,
koni xanuntenyaaan hakεne birin nan ɲanma.

¹³ Fe kolonna famuma xaxilimana falane nin,
koni xaxili mi muxun naxan ma,
bosaan nan na kanna xa.

¹⁴ Fekolonne kolonna nan namarama,
koni xaxilitarene falan kalan nan tima xulεn.

¹⁵ Nafulu kanna sɔtɔ seene nan a ratangama
alo taa makantanxina.
Koni yiigelitɔyaan nan sɛnbetarene kalama.

¹⁶ Tinxin muxune saranna nan nii rakisin na.
Koni muxu ɲaxina a sɔtɔ seene nan tongoma,
a yulubin liga.

¹⁷ Muxun naxan a xuru falane ramεma,

na sigan nii rakisin kiraan nan xɔn.
 Koni, muxun naxan sɔn falama a xa,
 a mi a suxu, na lɔma ayi nɛn.

18 Nafigin nan xɔnnantenyaa luxunma.
 Koni xaxilitaren nan xili kala falane raxuyama
 ayi.

19 Falan na wuya ayi,
 haken fan mi ɲanma.
 Nayi, xaxilimaan nan a deɛn suxuma.

20 Tinxin muxuna falane dangu gbeti gbeen na.
 Koni muxu ɲaxin bɔɲɛ yi feen tɔnɔn mi na.

21 Tinxin muxuna falan tɔnɔn muxu gbegbe ma,
 anu, xaxilitarene faxama
 bayo e mi e mirima.

22 Nafunla sɔtɔma Alatala barakan nin.
 A mi tɔrɔya yo sama a fari.

23 Fe ɲaxi ligan findixi sabaan nan na xaxilitaren
 yii.
 Koni xaxilimayaan findixi sɛwan nan na xaxili-
 maan yii.

24 Muxu ɲaxin gaxuma naxan yɛɛ ra,
 na a sɔtɔma nɛn.
 Koni tinxin muxun tan a waxɔn feene nan sɔtɔma.

25 Foye gbeen nɛɛn fa dangu,
 muxu ɲaxine bata raxɔri,
 koni tinxin muxun luma nɛn habadan.

26 Muluxunna jinne ramuluxunma,
tutin fan yεεne tɔrɔma,
muxu narixin fan na kii nin a xε muxun xa.

27 Alatala yεεragaxun muxune siimayaan
xɔnkuyama ayi,
koni muxu jaxine siin janma nen sinma.

28 Tinxin muxune xaxili tixi sεwan nan na,
koni muxu jaxine yigin kalama nen.

29 Alatalaa kiraan findixi yigiyaden nan na tinxin
muxune xa,
koni a fe jaxi rabane kalama nen.

30 Sese mi tinxin muxun nabirε,
koni muxu jaxine mi nɔε luyε yamanani.

31 Xaxilima falane minima tinxin muxun nan dε.
Koni wule falane lenne xabama a ra nen.

32 Xa tinxin muxun falan ti,
fanna na a ra,
koni muxu jaxine dεen fe jaxin nan falama.

11

1 Sikeela naxan muxun mayendenma
na findixi fe jaxin nan na Alatala yεε ra yi.
Koni ligase senseenne a kεnεnxi.

2 Wason fama marajaxun nan na.
Koni yεε magodon fama fe kolonna nan na.

³ Muxu fajine fetareya wanle nan e tima kira fajin xɔn.
Koni yanfantenne tinxintareyaan nan e halagima.

⁴ Sese mi nafunla ra Ala kiti sa lɔxɔni.
Koni tinxinna nan muxune xunbama sayaan ma.

⁵ Sɔntarene tinxinyaan nan e kiraan fixama.
Koni fe ɲaxin nan muxu ɲaxin nabirama.

⁶ Muxu fajine tinxinyaan nan e xunbama,
koni kunfa ɲaxine findima luti ratixin nan na
yanfantenne yεε ra.

⁷ Muxu ɲaxin na faxa,
a yigin birin bata kala,
a xaxili tixi sɛnbɛn naxan na,
na bata lɔ ayi.

⁸ Muxu tinxinxin xunbama nɛn a tɔrɔyani,
na tɔrɔyaan yi sa muxu ɲaxin sɔtɔ a funfuni.

⁹ Ala kolontarena a adamadi bodene halagima a
fala xuiin nan na.
Koni tinxin muxune xunbama e fe kolonna nan
xɔn.

¹⁰ Xa tinxin muxune sɛwa,
taan birin nan ɲaxanma.
Koni muxu ɲaxine na faxa,
ɲaxaɲaxan nan na ra.

¹¹ Taan sabatima muxu fajine duban nan xɔn.
Koni a kalama nɛn muxu ɲaxine dɛ xuiin ma.

12 Naxan na a adamadi boden naᵑaxu,
na xaxili mi na.
Koni xaxilimana a dunduma nen.

13 Mafala tiin wundo feene nan naminima
kenenni.
Koni lannaya muxuna e ramarama nen.

14 Xa maxadin mi na,
yamaan birama nen.
Koni kisin na a ra
xa kawandi muxune wuya ayi.

15 Naxan na a bodena donla goronna tongo,
na tərōma nen yati.
Koni naxan na tondi na de xui sifane ma,
na kanna luma makantanna nin.

16 Naxalan fajin binyen nan sətōma.
Koni xaᵑeden tan nafunla nan sətōma.

17 Lannaya muxuna a yeᵑe nan malima.
Koni kininkinintarena a yeᵑe nan tərōma.

18 Muxu ᵑaxine walima nen fuu!
Koni naxan na tinxinyaan liga,
na saran kenden nan sətōma.

19 Tinxinyaan fama nii rakisin nan na.
Koni naxan na lu fe ᵑaxin fōxō ra,
na faxama nen.

20 Muxu bōᵑe ᵑaxine mi rafan Alatala ma.
Koni fe mi naxanye sigati ki ra,
ne nan a kenexi.

21 Muxu ɲaxine saranma nɛn e kɛwanle ra.
Koni tinxin muxune xunbama nɛn.

22 ɲaxalan tofaɲin na findi xaxilitaren na,
na luxi nɛn alo xɛma wuredin xɔsɛn ɲɔɛɛn na.

23 Tinxin muxun waxɔn feen nan fe faɲin na,
koni muxu ɲaxine natan nan xɔlɔn na.

24 Muxuna ndee kiin tima
e findi nafulu kanne ra,
gbɛtɛye yi kuma ayi,
e findi yiigelitɔne ra.

25 Muxun naxan luma dubɛ bonne xa,
na bannama nɛn.
Naxan bonne nii yifanma e ma,
na fan nii yifanma a ma nɛn.

26 Naxan na maala malan,
a tondi a matiyɛ,
yamaan na dangama nɛn.
Koni naxan na a mati,
yamaan dubama nɛn na fan xa.

27 Naxan na fe faɲin fen
na rafan muxune ma.
Koni naxan na fe ɲaxin fen,
na yati a sɔtɔma nɛn.

28 Naxan na la a nafunle ra,
na birama nɛn.
Koni tinxin muxune sabatima nɛn
alo ɲɔxɔndena.

29 Naxan na a denbayaan tərə
na mi kεε sətəma fə foyena.
Xaxilitarene luma nən fe kolonne konyiyani.

30 Tinxin muxune kεwanle luxi nən
alo siimaya wudina.
Fe kolonna naxan yi,
na muxune niin nan nakisima.

31 Tinxin muxuna a saranna sətəma dunuᵝa yi,
e faxi fa muxu ᵝaxine nun yulubi kanne.

12

1 Xurun nafan naxan ma,
fe kolonna fan nafan na kanna ma.
Naxan mi tinᵝε bonne xa a sənna fala a xa,
xaxilitaren nan na kanna ra.

2 Muxu faᵝin Alatala kεnεnma.
Koni Alatala kətade ᵝaxin yalagima nən.

3 Muxun mi sabatima fe ᵝaxin xən.
Koni tinxin muxune salenne bitinma nən ken.

4 Naxalan kenden nan a xεmεna xunna kenla ra.
Koni ᵝaxalan yagitaren luxi nən a xεmεn xa
alo xəri xələ furena.

5 Tinxin muxune miriyane findixi kiti kenden nan
na.
Koni muxu ᵝaxine fe yitənxine yanfan nan tima.

6 Muxu ᵝaxine falane findixi faxa ti woson nan na.
Koni muxu faᵝine dε xuina e xunbama nən.

7 Muxu jaxine na bira,
e raxorima nen.
Koni tinxin muxune denbayaan sabatima nen.

8 Muxun matoxoma a xaxilimayaan nan ma fe ra.
Koni naxan baje jaxu,
na rajaxuma nen.

9 A fisa walike keden yi lu i yii,
i lu muxudiyani,
benun i xa i yete findi muxu gbeen na,
donseen yi dasa i ma.

10 Tinxin muxuna a yengi doxoma a xuruseene xon
nen.
Koni kininkinin mi muxu jaxine yi mumε!

11 Naxan na a boxon nawali,
na lugoma nen.
Koni naxan na bira fe fuune foxo ra,
na xaxili mi na.

12 Muxu jaxine kunfama se mujaxine nan xon.
Koni tinxin muxune salenne sabatin nen.

13 Muxu jaxina hake falane a suxuma nen
alo luti ratixina.
Koni tinxin muxun futuxuluma nen taroyaan yii.

14 Muxun fala xuiin nan a ralugoma se fajine ra,
a wali xonna yi findi a saranna ra.

15 Xaxilitarena a yete sigati kiin nan yatexi kira
kenden na.

Koni fe kolonna nan a tuli matima maxadi xuine
ra.

16 Xaxilitarena a xɔlɔn mayitama nɛn mafuren.
Koni xaxilimaan yagi feen suturama nɛn.

17 Naxan na sereyaan ba ɲɔndini,
na tinxinna nan fenma.
Koni wule seren yanfan nan tima.

18 Naxan na falan ti a xunna yi,
na muxune bɔɲɛn nan kalama
alo dɛgɛmaan nan sɛgɛn tima.
Koni fe kolonne falane dandanna nan tima.

19 ɲɔndin luma nɛn habadan.
Koni wulen sii mi na.

20 Naxanye fe ɲaxine yitɔnma,
yanfan nan ne bɔɲɛni.
Koni sɛwan na kanna xa
naxan bɔɲɛ xunbenla rasoma.

21 Fe ɲaxi yo mi tinxin muxune liyɛ.
Koni fe ɲaxin nan muxu ɲaxin sɔtɔma han a wasa.

22 Wule falane mi rafan Alatala ma.
Koni ɲɔndi falane rafan a ma.

23 Xaxilimana a kolonna luxunma nɛn.
Koni xaxilitarene e daxuyaana nawangama nɛn.

24 Naxanye walima a xɔdɛxɛn na,
ne mangayaan sɔtɔma nɛn.
Koni salantenna rapanma konyiyaan nin.

25 Kəntəfinla muxun bəjən tərəma nən.
Koni fala fajina a rasewama nən.

26 Tinxin muxun findixi yeeratiin nan na a xəyin
xa.
Koni muxu jaxine kirana e raləma ayi nən.

27 Salantenna na mini donsoyani,
a mi sube gan daxin sətə.
Koni naxan walima a xədəxən na,
na se kəndən nan sətəma.

28 Siimayaan sətəma tinxinna kiraan nan xən.
Na kiraan mi tinxinxi sayaan na.

13

1 Diine fafe nəma e xuru falane tiye
xaxilimane e tuli matima a ra nən.
Koni magele tiin na maxadi,
a mi na raməma.

2 Muxun balo fajin sətəma a fala xuine nan xən.
Koni tinxintarene kunfaxi gbalon nan xən.

3 Naxan na a dəen suxu,
na a niin natangama nən.
Naxan falan tima jaxi ra,
na bənən nan fenma a yeɛ xa.

4 Muxu narixin kunfama seene xən
anu sese mi a yii.
Koni naxanye walima,
ne wasama nən feu.

5 Wulen naɲaxu tinxin muxun ma.
Koni muxu ɲaxin xunna godon nun yagin nan
xilima a yeɛ ma.

6 Fe mi naxan sigati ki ra,
tinxinyaan na rakantanma neɛn.
Koni fe ɲaxin nan yulubitɔɔn nabirama.

7 Muxuna nde a yeɛ findima se kanna ra,
anu sese mi a yii.
Muxu gbete a yeɛ findima setaren na,
anu nafulu gbeena a yii.

8 Muxuna nafunla nae a xunbe neɛn.
Anu, muxune mi e kɔnkɔma yiigelitɔɔn tan ma.

9 Tinxin muxune luma sewan nin kenenyani.
Koni muxu ɲaxine luxi neɛn alo lenpun na tu.

10 Wason yengene nan nakelima.
Koni naxanye e tuli matima maxadi xuine ra,
fe kolonyaane nin.

11 Seen naxanye sɔtɔxi a ɲaxin na mafureɛn,
ne sigan ɲaɲɛ neɛn.
Koni naxanye sɔtɔxi a faɲin na ndedi ndedi,
ne xun masama neɛn.

12 Yigi makuyen muxun tunnaɔlɔma a ma neɛn.
Koni muxun waxɔn feen na liga a xa,
na a nii yifanma a ma neɛn
alo siimaya wudin yetena.

13 Naxan na a me maxadi xuiin na,

na kanna a saranna sətəma nən.
 Naxan fan na yamarin suxu,
 na fan a saranna sətəma nən.

14 Fe kolonne xaranna fama nii rakisin nan na,
 a muxun ba sayaan lutin na.

15 Xaxilimaan muxune kənən.
 Koni yanfantenna kiraan mi rəjanma a ma.

16 Xaxilimaan feen ligama a kolonna nan xən.
 Koni xaxilitarena a daxuyaan nan nawangama.

17 Xera ɲaxin birama kəntəfinla nin.
 Koni xera tinxinxin dandanna nan tima.

18 Naxan mi a tuli matiyε a xuru falane ra,
 na yiigelitəyaan nun yagin sətəma nən.
 Koni naxan na a tuli mati a sənna fala muxune ra,
 na binyama nən.

19 Muxun waxən feen na liga,
 na a nii yifanma a ma nən.
 Koni a mi rafan xaxilitarene ma,
 e xεtε fe ɲaxin fəxə ra.

20 Naxan nun fekolonne sigan tima,
 na fe kolonna tima nən.
 Koni xaxilitarene xəyine tərəma nən.

21 Tərəyaan yulubitəən nan fəxə ra.
 Koni hεrin nan tinxin muxun saranna ra.

22 Muxu fajin kεən luma a mamandenne yεε ra
 nən.

Koni yulubitona nafunle sa findima tinxin mux-
une nan gbee ra.

²³ Yiiigelitone xεεn naxan bima na donse gbeen nan
fima.

Koni kiti sa kobina a birin naminima nεn.

²⁴ Naxan mi a diin bulanma a sɔnne ma,
na kanna diin mi rafan a ma.
Koni naxan a diin xanuxi,
na kanna a xuruma nεn.

²⁵ Tinxin muxuna a dεgema nεn han a lugo.
Koni muxu ɲaxin luma nεn kamεn na tun.

14

¹ Naxalan xaxilimana a denbayani tɔnma nεn,
koni xaxilitarena a gbeen kalama nεn a yεε ra.

² Naxan sigati kiin fan,
na gaxuma Alatala nan yεε ra.
Koni naxan sigan tima tinxintareyani,
na Ala raɲaxuma nεn.

³ Wason nan sabatixi xaxilitaren dε,
koni fekolonne falane e rakantanma nεn.

⁴ Xa tura mi na, sagani gelima nεn,
bayo ɲingen fangan nan xεε biin tɔnɔn gboma ayi.

⁵ Sere tinxinxin mi wulen falama,
koni wule seren wulen nan falama.

⁶ Magele tiin fe kolonna fenma nεn,
a mi a toma.

Koni fe kolonna sɔtɔn mi raxɔlɔ xaxilimaan xɔn.

⁷ I makuya xaxilitaren na,
amasɔtɔ fe kolonna falan mi a dɛ.

⁸ Xaxilimana a mirima a sigati kiin nan ma,
na nan a fe kolonna ra.
Koni xaxilitaren yanfan naxanye soma,
ne nan a daxuyaana na.

⁹ Tagi yitɔnna bɔtɛ mi xaxilitarene xa,
koni ɲɛnige faɲiyaan toma muxu faɲine nan tagi.

¹⁰ Muxun nan a bɔɲɛn xɔlɔ feen kolon,
muxu gbɛtɛ mi nɔɛ a sɛwan fan kolonɲɛ.

¹¹ Muxu ɲaxine banxin kalama nɛn.
Koni muxu faɲine bubun sabatima nɛn.

¹² Kirana nde tinxin adamadiin yɛɛ ra yi,
koni a raɲanma sayaan nan ma.

¹³ Muxun gele nɛn, a bɔɲɛn tɔrɔxi,
dɔnxɛn na sɛwan yi findi sunun na.

¹⁴ Dɛnkɛlɛyataren wasama nɛn a kɛwanle tɔnɔn na,
koni muxu faɲin fisa a xa.

¹⁵ Fe kolontaren la fena ngaan na,
koni xaxilimana a mirima nɛn a sigati kiin ma.

¹⁶ Fekolonna gaxun fe ɲaxin na nɛn,
a masiga a ra,
koni xaxilitaren susuma a ra nɛn,
a so a yi.

17 Naxan xələn mafuren,
na xaxilitareyaan nan ligama,
kətade ɲaxin naɲaxu muxune ma.

18 Kəmɔyaan nan fe kolontarene yii e kεen na,
koni kolonna luxi
alo xaxilimane mangaya taxamaseri kəmətina.

19 Muxu ɲaxine e mafelenma muxu fajine nan
bun ma,
fe ɲaxi rabane yi lu tinxin muxune dεen na.

20 Yiigelitəən naɲaxu hali a lanfane ma,
koni nafulu kannna xɔyine wuya.

21 Naxan a adamadi boden naɲaxuma,
hakε kannna nan na ra.
Koni sɛwan na kannna xa
naxan kininkininma yiigelitəne ma.

22 Naxanye fe ɲaxini tənma,
ne mi ləma ayi ba?
Koni naxanye fe fajin mirima,
hinanna nun lannayaan ne nan xa.

23 Təənən wali xədexe birin yi
koni falan gbansanna fama yiigelitəyaan nan na.

24 Nafunla luxi nɛn
alo fekolonne mangaya taxamaseri kəmətina,
koni xaxilitarene daxuyaan naɲanma daxuyaan
nan ma.

25 Sere ɲəndi falan muxune niine rakisima,
koni wule seren yanfan nan soma.

26 Naxan gaxuxi Alatala yεε ra,
na ratangaxi,
yigiyadena a diine xa.

27 Siimayaan binla nan Alatala yεεragaxun na,
a muxun bama nen sayaan lutin na.

28 Yamaan na gbo ayi,
mangana binyen nan na ra,
yamaan na xurunye ayi,
kalan nan na ra mangan ma.

29 Naxan dija, na famunna gbo.
Koni naxan xɔlɔn xulen,
na a xaxilitareyaan nan mayitama.

30 Bɔye xunbenla nan kendeyaan na fatin xa.
Koni xɔxɔlɔnna findixi furen nan na fatini.

31 Naxan na senbetarene naxankata,
na e da mangan nan naxuxi.
Koni naxan na hinan tɔrɔ muxune ra,
na bata Ala binya.

32 Muxu naxina wali naxin nan a rabirama,
koni hali sayaan tinxin muxun li,
a yigiyaden sɔtɔma nen.

33 Fe kolonna xaxilimaan nan bɔye yi,
koni hali xaxilitarene ye, a makenenxi.

34 Tinxinyaan nan yamanan nasabatima,
koni yulubin findixi yagin nan na siyane ma.

³⁵ Walikε xaxilimaan nafan mangan ma,
koni naxan marayagin tima,
a xələma nən na ma.

15

¹ Yabi fajin xələn janma nən,
koni fala xələn xələn fari saan nən.

² Fe kolonne falane kolonna nan sənbeε soma,
koni daxuya falan nan minima xaxilitaren dε han!

³ Alatala yεεn yiren birin na,
a muxu jaxine nun muxu fajine rakərəsima.

⁴ Fala fajin luxi nən alo siimaya wudina,
koni yanfantenya falan muxun niin nan tərəma.

⁵ Xaxilitaren fafe a kawandi xuiin mi rafan a ma,
koni naxan a tuli matima a sənna fala muxun na,
xaxilimaan nan na ra.

⁶ Nafulu gbeen luma nən tinxin muxuna banxini,
koni muxu jaxine sətə seen fama kəntəfinla nan
na.

⁷ Fe kolonne falane kolonna nan naxuyama ayi,
koni xaxilitarene bəjən mi na kiini.

⁸ Muxu jaxine saraxan findixi haramun nan na
Alatala xa,
koni muxu fajine maxandin nafan Alatala ma.

⁹ Muxu jaxine kiraan najaxu Alatala ma.
Koni naxan tinxinna fenma na rafan a ma.

- 10 Naxan na kiraan bejin,
na kanna xuruma nen ki xodezeni.
A mi rafan naxan ma a sanna xa fala,
na kanna faxama nen.
- 11 Alatala laxira nun yahannama yiren birin toma,
e faxi fa naxan muxun bojeni!
- 12 Maxadin mi rafan magele tiin ma,
a mi sigama fekolonne fema.
- 13 Sewan yetagini yalanma nen,
koni nii yiforen fama boje kalan nan xon.
- 14 Xaxilimaan kolonna nan fenma a bojeni.
Koni daxuya falan nan tun xaxilitaren de.
- 15 Yigelitane siimayaan findixi toron nan na,
koni naxan boje sewaxi,
na luma jaxanxi nen waxatin birin.
- 16 A fisa i ndedi soto i lu Alatala yerragaxuni,
benun i xa nafulu gbeen soto kontofinli.
- 17 Bogi seene gbansanna donna fisa xanunten-
mane tagi,
dangu jinge raturaxin suben donna ra
xonnantenyani.
- 18 Muxu boje gbeen yengen nan nakelima.
Koni muxu dijaxin tan yengen naxunbelima nen.
- 19 Muxu narixina kiraan nafexi janle nan na,
koni muxu fajina kiraan malaxun nen.

20 Dii xaxilimana a baba rasewama nen,
koni xaxilitarena a nga xurunma nen.

21 Xaxilitareyaan findixi sewan nan na xaxilitaren
xa,
koni xaxilimana kiraan tinxin nen.

22 Maxaditareyaan nan fe yitonxine kalama,
koni e sonoyama nen xa maxadi tiine wuya.

23 Sewan na ra muxun xa,
a na yabi fajin ti.
Falan naxan tima a waxatini,
na tonon gbo han!

24 Xaxilimana dunuja yi gidin kiraan tema nen
han kore xonna,
a yi a tanga laxira ma.

25 Alatala wasodene banxine rabirama nen,
koni a kana gilena boxon danne luma nen e kiini.

26 Miriya jaxine mi rafan Alatala ma,
koni fala fajine sarijan.

27 Tonon soton ki jaxin naxan ma,
na kanna gbalon nan nasoma a denbayani,
koni naxan mi dimi yi seene rasuxuma mayifuni,
na siimayaan sotoma nen.

28 Tinxin muxuna a mirima nen,
benun a xa yabin ti,
koni muxu jaxin fala jaxin nan tima han!

29 Alatala makuya muxu jaxine ra,

koni a tinxin muxune maxandi xuine ramema
nen.

³⁰ Yee yiyalanna muxune boɓɓen nan nasewama,
xerayaan fala faɓɓin muxun senbe soma nen.

³¹ Naxan na a tuli mati maxadi xuine ra
naxanye muxun nakisima,
na kanna luma nen fe kolonne ye.

³² Naxan na tondi xure,
na mi rafan a yeten ma,
koni naxan na a tuli mati a sɓnna fala muxune ra,
na xaxinla nan sɓtɓma.

³³ Fe kolonna sɓtɓma Alatala yeeɓragaxun nin,
yete magodon nan fama binyen na.

16

¹ Adamadiin feene natama a boɓɓeni nen,
koni Alatala nan feene ragidima.

² Muxuna kirane birin sariɓan a yete yee ra yi,
koni Alatala nan muxun kui feene feseɓeseɓma.

³ I ya wanle taxu Alatala ra,
alogo e xa sɓnɔya.

⁴ Bunna Alatala kewanle birin na,
hali muxu ɓaxina,
a daxi gbalɔ boɓɓon nan yee ra.

⁵ Muxu wasoxine raɓaxu Alatala ma,
a e fe ɓaxin saranma e ra nen yati.

6 Muxun hakεn mafeluma hinanna nun lan-
nayaan nan xεn.

Muxuna a masigama fe ɲaxin na Alatala
yεεragaxun nin.

7 Xa muxun sigati kiin nafan Alatala ma,
a lanna rasoε hali e nun a yaxune tagi.

8 A lan ndedi yi lu i yii tinxinni,
benun tεnε gbeena tinxintareyani.

9 Muxuna a siga kiraan natama a bεɲεni nεn,
koni Alatala nan a sanna tidene ragidima.

10 Mangana Alaa falane nan tima,
a mi kitin sε tinxintareyani.

11 Sikeli tinxinxine birin fataxi Alatala nan na.
A tan nan wali xεri ligaseene birin na.

12 Kεwali ɲaxine mi rafan mangane ma,
bayo tinxinna nan e mangayaan sεnbε soma.

13 Tinxin muxuna falan nafan mangane ma,
ɲondi falan nafan e ma.

14 Mangana xεlεn faxan nan tima,
koni xaxilimaan fatan a raxunbelε.

15 Mangan na sεwa,
siimayaan na a ra,
a fanna luxi nεn
alo kundaan naxan fama tulen na.

16 Fe kolonna sεtεn tεnεn gbo

dangu xεmaan na pon!
Xaxilimayaan sɔtɔn fisa gbetin xa ki fajɪ!

17 Muxu fajine kiraan mi sigama fe ɲaxin
mabinni.

Naxan na a yengi dɔxɔ a sigati kiin xɔn,
na a niin nakantanma nɛn.

18 Kalan fama wason nan xɔn.
Naxan na a yetε yite,
na fe godomatɔɔn nan na ra.

19 A fisa i lu magodoni yiigelitɔne ye,
benun ε nun wasodene xa se muɲaxine yitaxun.

20 Naxan na a miri ki fajɪ,
na hɛrin sɔtɔma nɛn.
Sɛwan na kannna xa
naxan na a yigi sa Alatala yi.

21 Fekolonna naxanye bɔɲε yi
a falama nɛn ne ma a xaxilimane,
fala fajin xaxinla nan xun masama.

22 Siimayaan binla nan xaxilimayaan na xaxili-
mane xa.
Xaxilitareyaan nan xaxilitarene ɲaxankatan na.

23 Fe kolonne bɔɲɛn nan fala fajin naminima e dε,
xaxilimaya falane nan e dε.

24 Fala fajine findixi kumin nan na,
e ɲaxun muxun niini
e soma han muxun xɔnne alo senna.

25 Kirana nde tinxin adamadiin yεε ra yi,
koni a rajanma sayaan nan ma.

26 Walikεεn kuiin nan a rawεkilεma wanla ma,
kamεn yi a karahan a xa lu walε.

27 Fuyantenna fe jaxini tɔnma,
a dεεn muxune ganma alo halagi ti tεεna.

28 Muxu jaxin matandi feene nan nakelima,
nafigin fan xɔyimane yitaxunma nεn.

29 Gbalotɔna a adamadi boden nakunfama nεn,
a yi a ti kira jaxin xɔn.

30 Naxan a yεεn magirama,
na fe jaxini tɔnma.
Naxan a dε kidin xinma,
na bata yelin fe jaxin ligε.

31 Xunsexe fixene luxi nεn
alo mangaya kɔmɔti binyena,
naxan sɔtɔma tinxinyaan kiraan xɔn.

32 Muxu dijaxin fisa yεnge so senbεmaan xa.
A fisa muxun xa a yεte suxu,
benun a xa taana nde suxu.

33 Masεnsεn ti seene bama adamadina yiibaan
nin,
koni Alatala nan a feene birin nagidima.

17

¹ A fisa buru dungin xaren yi lu i yii xaxili sani

benun banxin xa rafe suben na lantareyani.

² Walikε xaxilimaan fisa wali kanna diin xa,
naxan yagi feen nabama.
Na walikε sifan keεn sɔtɔma nεn na denbayani.

³ Gbetin nun xεmaan nasεnsεnma sulun tεεn nan
na,^{*}
koni Alatala nan adamadiine bɔɲεn fεsεfεsεma.

⁴ Fe ɲaxi rabaan fala ɲaxin nan namεma.
Wule falana a tuli matima fala xɔlεn nan na.

⁵ Naxan na yiigelitɔɔn magele
na bata yiigelitɔne dali mangan nayelevu.
Naxan na sεwa a bodena tɔrɔn na,
na feen saranma na kanna ra nεn.

⁶ Mamandenne findixi fonne xunna kenla nan na.
Fafane fan findixi diine xunnayerenna nan na.

⁷ Yεtε yigbo falane mi daxa kɔmɔn dε,
wulen fan mi lan mangan dε.

⁸ Finma seen luxi nεn
alo xiriyana a fi muxun xa.
A na siga dεdε, a feene sɔɲɔyama nεn.

⁹ Naxan muxune mafeluma e hakεn na,
na xanuntenyaan nan fenma.
Koni naxan luma muxune hakεne fe rabirε e ma,
na xɔyimane taxunma nεn.

---

* **17:3:** Sulun tεεn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tεεna.”

10 Maxadi keden peen xaxilimaan maliye
dangu bosaaŋ ye ke me ra xaxilitaren ma.

11 Fe ɲaxi rabaan muruteŋ nan tun fenma,
koni xera kininkinintaren sigama neŋ a xili ma.

12 A fisa i naralan sube xa ɲeŋ na
naxan ma diiye baxi a yii,
benun i xa naralan xaxilitaren na a
xaxilitareyani.

13 Naxan na fe faɲin ɲo xo fe ɲaxin na
fe ɲaxin mi a masige na kannan banxin na mumε.

14 Fe matandi rakenla luxi neŋ
alo i na igen nati gbiligbinla bo a ra.
A yi fisa i yi na feen lu na,
benun yeŋeŋ xa bira ayi.

15 Naxan yoon fima kala tiin ma
e nun naxan tinxin muxun yalagima
ne firinna sese mi rafan Alatala ma.

16 Gbetin toŋoŋ nanse ra xaxilitaren yii?
A mi na rawalima fe kolonna so to feen na.
A xaxili yo mi na.

17 Muxun xo yina a xanuxi waxatin birin.
Muxuna ngaxakedenna daxi to ro waxatine nan
ma fe ra.

18 Xaxilitaren nan muxu gbetena donla goronna
tongoma,
a yi a ye te do xo tolimani a xa.

19 Yengɛn nafan naxan ma,
 hakɛn fan nafan na kannan ma.
 Naxan na a yɛtɛ yigbo,
 na gbalon nan fɔxɔ ra.

20 Bɔɲɛ ɲaxin mi hɛrin sɔtɔma.
 Naxan fala tinxintaren tima,
 na biran tɔrɔn nin.

21 Naxan na xaxilitaren bari,
 na yagima nɛn,
 kɔmɔn baba mi sɛwama.

22 Bɔɲɛ sɛwaxin kɛndɛyaan nan nasɔnɔyama,
 koni nii fɔrɛn fatin soma a ra nɛn.

23 Muxu ɲaxin dimi yi seen nasuxuma mayifuun
 nin
 a kiti ɲaxin sa.

24 Xaxilimaan biraxi fe kolonna nan fɔxɔ ra,
 koni xaxilitarena a yɛɛne rasigama bɔxɔn nan xun
 xɔn.

25 Dii xaxilitarena a baba raxɔlɔma nɛn
 a findi xɔlɛn na a nga xa.

26 A mi lan tinxin muxun xa yangin.
 Sariya mi a ra muxu kɛndɛn yi bulan.

27 Naxan na a dɛɛn suxu,
 na bata fe kolonna sɔtɔ.
 Xaxilimaan sabari nɛn.

28 Hali xaxilitaren yatɛxi fekolonna ra,
 xa a sabari.

Xaxilimana a dεεn suxe nen.

18

¹ Muxun naxan a danna,
na tɔnɔn fenma a yeεe nan xa.
A bɔɔnen tema nen xaxilimaya falane birin ma.

² Fe famunna bɔte mi xaxilitaren xa,
fo a yeεe miriyane fala fena.

³ Muxu ɔaxin na fa,
marɔɔaxun fan yi fa.
Konbin fama yagin nan na.

⁴ Adamadiine falane luxi nen
alo tilinna,
koni fe kolonna luxi nen
alo tigi igen naxan tema ayi.

⁵ A mi lan muxu ɔaxin xa rafisa bodene xa,
hanma muxun yi tondi kiti kendεn se tinxin
muxun xa.

⁶ Xaxilitarena falane fe matandin nan nakelima,
a bɔnbɔ a de xuiin ma.

⁷ Xaxilitaren dena a halagima nen,
a fala xuine findixi luti ratixin nan na a xa.

⁸ Nafigina falane luxi nen
alo donse ɔaxumen
naxan godon muxun kui.

⁹ Naxan tunnaxɔɔ a wanli
na nun se kalan birin muxu keden.

10 Alatala xinla muxun natangama
alo yin barakaxina,
tinxin muxuna a gima nen a siga a kui,
a lu makantanni.

11 Nafulu kannu keen findixi a taa makantanxin
nan na.
A miriyani, yinna na a ra naxan mi nae kale.

12 Muxuna wasona a xalin kalan nan ma,
koni binyen sata ma yete magodon nan xon.

13 Naxan yabin tima benun a xa a tuli mati,
daxuyaana nan na ra, e nun yagina!

14 Muxuna limaniyaana nan a malima a fureni.
Koni xa a nii yifara a ma,
nde a rasewama?

15 Xaxilimaan fe kolonna nan sata ma a banyi.
Fekolonne e tuli matima fe kolonna nan na.

16 Finma seen kiraana nan nabima a fi muxun yee
ra,
siga muxu gbeene fama.

17 Naxan singe na a yaxaseri masa,
na maliga yo kannu ra,
han a yengefaana yi fa maxadinna ti.

18 Masensenna sonxo sonxone raxunbelima nen,
a yengene nan senbemanega tagi.

19 Xa muxuna a ngaxakedenna konbi
na banyi xadaxoma ayi nen a ma

dangu taa makantanxin yinna ra.
 Fe matandine xədxə manga banxin deen balan
 wurene xa.

²⁰ Muxun fala xuine nan balon sətəma a xa.
 Falan naxan minima a de,
 na nan a ralugoma.

²¹ Sayaan nun siimayaan binla findixi falan nan
 na.
 A rafan naxan ma, na a tənən sətəma nən.

²² Naxan na naxanla sətə,
 na bata herin sətə,
 a Alatala fanna nan sətəxi.

²³ Yiigelitəən falan tima mafanna nin,
 koni nafulu kannu yabi xədexen nan tima.

²⁴ Xəyi wuyaxi nəe finde nən bənən na muxun ma.
 Koni xəyina nde na,
 na lannayaan dangu ngaxakedenna ra.

19

¹ A fisa muxun yi findi yiigelitəən na fetareyani,
 benun a xa findi wule fala xaxilitaren na.

² Wəkilen tənən mi na fe kolonna xanbi.
 Naxan na san mafura ayi, na sinma nən yinla ra.

³ Adamadina a sigati kiini dəxəma a
 xaxilitareyaan nan xən,
 a fa xələ Alatala ma.

⁴ Nafunla muxun xəyine rawuyama ayi nən,

koni yiigelitɔɔn xɔyina a makuyama a ra nɛn.

⁵ Wule serena fe saranma a ra nɛn.
Naxan wulen falama,
na mi xunbama.

⁶ Muxu wuyaxi kuntigin mafanma.
Naxan muxune kima,
na xɔyin nan birin na.

⁷ Xa yiigelitɔna ngaxakedenne birin a raɲaxuma,
a xɔyine e makuyama a ra nɛn dangu ne ra!
Hali a lu e fɔxɔ ra, a e mafan han,
e mi fa toma.

⁸ Naxan na findi xaxilimaan na,
na niin nafan a ma.
Naxan na xaxinla fen,
na bata hɛrin sɔtɔ.

⁹ Wule serena fe saranma a ra nɛn.
Wule falan halagima nɛn.

¹⁰ A mi daxa xaxilitaren xa lu ɲaxunni,
konyin fan mi lan a kuntigine yamari.

¹¹ Xaxilimaan diɲa.
Xunna kenla na a ra a xa,
a na muxuna nde mafelu a hakɛn na.

¹² Mangana xɔlɔn luxi nɛn
alo yatan wurundun xuina,
a hinanna fan luxi nɛn
alo xiila sexɛn ma.

¹³ Gbalon nan dii xaxilitaren na a baba yii.

Naxanla a yengε xunxurine luxi nεn
alo igen na lu dindinjε banxini.

14 Banxin nun herisigεn fataxi muxun fafe keεn
nan na,
koni Alatala nan ηaxalan xaxilimaan soma a yii.

15 Narin xixɔnla nan biran muxun na,
koni kamεn muxu narixin suxuma nεn.

16 Naxan na sariyan suxu,
na a niin nan nakantanma,
koni naxan na sigan ti a ηaxin na,
na faxama nεn.

17 Naxan na hinan senbetaren na,
na Alatala nan dolima,
a saranna soma a yii nεn.

18 I ya diin xuru,
bayo i yigin na nan na.
I nama tin a xa faxa.

19 Bɔjε gbee kanna lan a yanginna fi.
I na a xunba, i bata a rawεkile kalan ma.

20 I tuli mati kawandi xuine ra,
i xurun sɔtɔ,
alogo i xa findi fekolonna ra.

21 Miriya wuyaxi nan muxun bɔjεni,
koni Alatala a fe ragidixin nan nakamalima.

22 Muxun waxi hinanna nan xɔn,
anu, yiigelitɔɔn fisa wule falan xa.

23 Alatala yεεragaxun siimayaan nan fima.
Na ma, muxun lugoxin yi a sa, a mi tɔrɔ.

24 Muxu narixina a yiin sinma donse goronna kui
nεn,
koni a tagan a rasoε a dε.

25 I na magele tiin bɔnbɔ,
fe kolontaren xaxili sɔtɔma nεn.
I na xaxilimaan maxadi,
a kolonna sɔtɔma nεn.

26 Naxan a baba rayarabima,
a yi a nga kedi,
na kanna fama yagin nun yarabin nan na.

27 N ma diina,
i na tondi i xuru falane rame,
i yεε masigama kolonna falane nan na.

28 Wule seren gelema kiti kεndεn ma nεn,
tinxintareya falan nan muxu ηaxin dε.

29 Yanginne saxi magele tiine nan xa,
e nun bɔnbɔn xaxilitarene xa.

20

1 Manpaan muxun findin magele tiin nan na,
dɔlɔn sɔnxɔn nan biran muxun na,
dɔlɔ minna mi findε xaxilimaan na mumε!

2 Mangana xɔlɔn luxi nεn
alo yatan wurundun xuina,
naxan na mangan bɔηεn nate,

na kannu a niin nan halagima.

³ Binyen na a ra muxun xa
naxan na a masiga yengɛn na,
koni xaxilitaren birin mafura soɛ yengɛni.

⁴ Muxu narixin mi xɛɛn bima a waxatini xunbenla
a fe ra,
anu, se xaba waxatini,
a balon fenma nɛn, koni sese mi na.

⁵ Muxun bɔɲɛ yi feene luxi nɛn
alo igena xɔɲinna ra,
koni xaxilimaan fatan na igen bɛ.

⁶ Muxu wuyaxi e yɛtɛ hinanna fe falama,
koni nde nɔɛ lannaya muxun toɛ?

⁷ Tinxin muxun sigan tima fɛtareyaan nin,
sɛwana a diine xa a xanbi ra!

⁸ Mangan nɛma dɔxi a mangaya gbɛdɛni kiti sadeni
a fe ɲaxine birin nakɔɔsima.

⁹ Nde nɔɛ a fale, a naxa,
“N bata n bɔɲɛn natanga fe ɲaxin ma,
n bata n nasarijan yulubin birin ma?”

¹⁰ Sikeli tinxintaren nun liga se tinxintarena,
na sese mi rafan Alatala ma.

¹¹ Foningen sɔnna kolonma a kɛwanla nan xɔn
xa fɛ mi a kɛwanle ra, a tinxin.

¹² Tunla naxan feen mɛma,

e nun ye naxan seen toma,
Alatala nan ne birin daxi.

13 I nama i yeε lu xixɔnli
alogo i nama findi yiigelitɔɔn na.
Xa i lu i yeε ra yi,
i lugoma nen balon na ki fajɪ.

14 Saresona a falama nen,
a naxa, “A mi fan, a mi fan!”
A mɔn yi sa a yeε matɔxɔ a se saraxina fe ra.

15 Xɛmaan nun bɔxɔ bun nafunla wuyaxi dunuɲa
yi,
koni deen naxan fe kolonna falan tima,
na tɔnɔn gbo e birin xa.

16 Naxan na donla tongo i yii muxu gbete xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domaan tongo a ɲɔxɔni.
Tolimaan maxɔdin a ma,
xa a rabaxi xɔɲen nan xa.

17 Balon naxan sɔtɔn wulen xɔn,
na ɲaxun muxun de.
Koni ndedi na liga, a luma nen
alo a deen nafexi gɛme xɔnna nan na.

18 Maxadi xuine rame
alogo i waxɔn feene xa kamali.
Xa i sigama yengeni, xaxinla fen.

19 Muxu mafalane wundo feene nan makenenma,
nayi, naxan falan tima ɲaxi ra,

i nama lu na fɔxɔ ra.

20 Naxan a fafe nun a nga rayarabima,
na lenpun tuma nen a lu dimini.

21 Keen naxan sɔtɔxi sinma
na mi fama barakadeni dɔnxen na.

22 I nama a fala, i naxa,
“N fe naxin nɔxɔma nen.”
I yigin sa Alatala yi, a i rakisima nen.

23 Liga se tinxintarene rajaxu Alatala ma.
Sikeli tinxintaren mi fan.

24 Alatala nan adamadiine san tidene ragidima,
nayi muxun nɔɛ a sigaden kolonje di?

25 Naxan na de xuiin tongo bɔte rabani,
a xa sena nde fi Ala ma,
na luxi alo a suxi nan fa a ra
a na a miri na fe ma na xanbi ra.

26 Manga xaxilimaan muxu naxine raxuyama ayi
nen
alo maala na yife,
a yi e naxankata alo malo bɔnbɔna.

27 Adamadiin niin findixi lenpun nan na a xa,
Alatala naxan fixi a ma
alogo a xa a bɔjen kui fe tilinxine fɛsɛfɛsɛ.

28 Hinanna nun lannayaan mangan makantanma
nen,
a mangayaan sabatima a hinanna nan xɔn.

29 Fangan nan banxulanne xunna kenla ra.
Xun seXe fixen nan fonne binyen na.

30 Maxɔɔdene nan sɔn ɲaxin dandan senna ra,
bɔnbɔn nan sɔndɔmɛn matinxinma.

21

1 Mangan bɔɲɛn luxi nɛn
alo xude wunla Alatala yii,
dɛnaxan na a kɛnɛn,
a yi a rasiga mɛnni.

2 Muxuna kirane birin tinxin a yete yeɛ ra yi,
koni Alatala nan bɔɲɛn kui feene fɛsɛfɛsɛma.

3 Tinxinyaan nun kiti kɛndɛn saan nafan Alatala
ma
dangu saraxane ra.

4 Yeɛ rawason nun yete yiteen nan findixi
muxu ɲaxine kɛnɛnna ra,
anu yulubin nan ne ra.

5 Tunnafan muxuna miriyane findima munan-
fanna nan na,
koni naxan feene rabama mafurani,
na sigama yigelitɔyaan nin.

6 Nafunla naxanye sɔtɔxi wuleni
ne findixi fe fu butarene nan na muxune xa
naxanye sayaan fenma.

7 Muxu ɲaxine gbalone e ralɔma ayi nɛn,
bayo e bata tondi kiti kɛndɛn ma.

⁸ Yulubitone biraxi kira yifuxin nan fɔxɔ ra,
koni sɔntarene sigati kiin tinxin nen.

⁹ A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun ε nun ɲaxalan yengε gidin xa lu banxin kui.

¹⁰ Muxu ɲaxin kunfahi fe ɲaxin nan xɔn,
hali a xɔyin mi kininkininna sɔtε a ra.

¹¹ Xa magele tiin saran a fe ɲaxin na,
fe kolontarene fekolonna sɔtɔma nen.
Koni muxun na xaxilimaan xaran tun,
a kolonna fari sama nen.

¹² Tinxinna Kanna muxu ɲaxina denbayaan
nakɔrsima nen,
a yi e radinɲε ayi e tɔrɔni.

¹³ Naxan na a tunla dutun
senbetaren gbelegbele xuiin bun,
a tan fan gbelegbelema nen,
a mi yabi sɔtɔ.

¹⁴ Finmaseen na so muxun yii wundoni
na xɔlɔn maxunbelima nen.
Muxun na dimi bun seen ba suturani,
na xɔlɔ gbeen nan ɲanma.

¹⁵ Sɛwan na a ra tinxin muxun xa,
kiti kɛndɛn na sa.
Koni gbalon na a ra fe ɲaxi rabane xa.

¹⁶ Naxan na keli xaxilimayaan kiraan xɔn,
na sa a matabun faha muxune nan ye.

17 Mananmanantɔɔn setareyaan kolonma nɛn.
Naxan na lu dɔlɔn nun ɲaxunna fɔxɔ ra,
na mi findɛ nafulu kanna ra mumɛ!

18 Muxu ɲaxin nun yanfanna gbalon nan
sɔtɔma,
tinxin muxun nun muxu fajine yi xunba na ma.

19 A fisa i dɔxɔ tonbonni,
benun ɛ nun ɲaxalan yɛngɛ gidin xɔlɔxin xa dɔxɔ.

20 Nafulu kɛndɛn nun ture fajin namaraxi
fekolonne konne yi,
koni xaxilitarena a gbeene birin donma nɛn.

21 Naxan na bira tinxinyaan nun hinanna fɔxɔ ra,
na siimayaan nun tinxinna nun binyen sɔtɔma
nɛn.

22 Fekolonne nɔɛ kurugbane taan tongɛ nɛn,
e yi e taan nabilinna yinna kala,
e yigi saxi naxan yi.

23 Naxan na a dɛɛn nun a falan suxu,
na a niin nakantanma gbalon nan ma.

24 Feene birin magele wasode yɛtɛ yigboon yii.
A feen birin ligama yanda gbeen nin.

25 Muxu narixine waxɔn feene nan e faxama,
amasɔtɔ e tondima walɛ.

26 E kunfaxi e waxɔn seene xɔn waxatin birin,
koni tinxin muxune kiin tiin fonisireyaan nin.

27 Se haramuxin nan muxu ɲaxine saraxane ra.

E na a ba bun kobina nde ma, e ɲaxu dangu na ra.

²⁸ Wule seren halagima nɛn,
koni naxan a tuli matima ki faɲi,
na fala tixine luma nɛn habadan.

²⁹ Muxu ɲaxina a wɛkilɛn yitama a yeɲagin nan ma,
koni muxu faɲin sigati kiin nan a wɛkilɛn yitama.

³⁰ Fe kolonya mi na, xaxilimaya mi na,
maxadi fala mi na naxan nɔɛ xeɛ Alatala xili ma.

³¹ Yeɲge so soone yitɔnma nɛn
lan yeɲgeɲ lɔxɔn ma,
koni kisin fataxi Alatala nan na!

22

¹ Xili faɲiyaan fisa nafulu gbeen xa,
hinanna fisa gbetin nun xeɲmaan xa.

² Nafulu kanna nun yiigelitɔɔn birin lan,
bayo Alatala nan e birin daxi.

³ Xaxilimaan na gbalon to fe,
a luxunden fenma nɛn,
koni fe kolontarene dangun nɛn tun,
ɲaxankatan yi e sɔtɔ.

⁴ Nafunla nun binyen nun siimayaan sɔtɔma
yeɛɛ magodon nun Alatala yeɛragaxun nan xɔn.

⁵ Nanle nun luti ratixine nan muxu ɲaxine kiraan
xɔn,
koni naxan waxi a niin nakantan feni,

na a masigama a ra nɛn.

⁶ Dii nɔrɛn ti kiraan xɔn naxan lanɲɛ a ma,
nayi hali a findi fonna ra, a mi keɛ a xɔn.

⁷ Nafulu kanna yiigelitɔɔn yamarima,
doli kanna konyin nan doli tongon na.

⁸ Naxan na seen si tinxintareyani,
na tɔrɔn sɔtɔma nɛn se xaba waxatini,
amasɔtɔ a nɔ sɔtɔ dunganna kalama nɛn.

⁹ Muxu nɛnige fajin barakan sɔtɔma nɛn,
amasɔtɔ a baloni taxunma e nun sebetaren tagi.

¹⁰ Magele tiin kedi,
sɔnxɔ sɔnxɔn fan janma nɛn,
e nun yɛngɛn nun konbina.

¹¹ Bɔɲɛ fajin naxan ma,
fala fajina a de,
mangan xɔyin nan na ra.

¹² Fe kolonna Alatala nan yii,
koni a yanfantenna falani fuma nɛn.

¹³ Muxu narixina falama nɛn, a naxa,
“Yatan tandeni, a n faxama nɛn kira yi!”

¹⁴ Yalunde naxanle fala xuine findixi yili tilinxin
nan na,
Alatala xɔlɔxi naxanye ma, ne sinma nɛn na ra.

¹⁵ Xaxilitareyaan dii nɔrɛn bɔɲɛni,

koni a na xuru bosaan na,
na a masigama a ra nɛn.

16 Naxan na sɛnbɛtaren nawali
alogo a xa nafunla sɔtɔ,
e nun naxan na nafulu kanna ki,
ne e yɛtɛ yiigelima nɛn.

Fekolonne falane

17 I tuli mati, i fekolonne falane ramɛ,
i xaxili lu n ma xaranna xɔn.

18 Amasɔtɔ a lan i yi e ramara i sɔndɔmɛni,
e nama ba i dɛ mumɛ,

19 alogo i xa i yigin sa Alatala yi.

N waxi i tan yɛtɛɛn xaran fe yi to.

20 N mi maxadi fala tonge saxan xan sɛbɛxi i xa ba,
maxadine nun fe kolonna falane,

21 alogo i xa fe kɛndɛne nun jɔndi falane kolon,
i yi i xɛ muxun yabi jɔndi falane ra?

22 I nama sɛnbɛtaren nawali,
fanga to mi a ra,

i nama yiigelitɔɔn jaxankata kitisadeni.

23 Amasɔtɔ Alatala e xun mayɛngɛn soma nɛn,
a yi e yiigelitɔne niin ba.

24 I nama bɔjɛ gbee kanna findi i xɔyin na,

i nama bira yɛngɛ gidin fɔxɔ ra

25 alogo i nama a sigati kiin tongo,
i yi suxu luti ratixin na.

26 I nama dɛ xuiin tongo muxu gbɛtɛna donla fe ra,
i yɛtɛ dɔxɔ tolimani na ma.

27 Xa se mi i yii i naxan fiyɛ,

e fa i tan nan ma sade bama i bun.

²⁸ I nama bəxən danna taxamaseri gəmene ba e
funfuni
i benbane naxanye dəxi xabu to mi na ra.

²⁹ Muxun naxan fatan a wanla ra
na walima mangane nan fəma,
a mi luyε muxudine ye.

23

¹ Xa ε nun kuntigina nde dəxəma ε dεgedeni,
naxan i yeṭagi,
na rakərəsi ki fəni.

² Xa i fudi ɲaxu,
i yeṭε suxu a xədexen na de!

³ I nama mila a donse fəɲine xən,
bayo yanfa so donseene nan ne ra.

⁴ I nama i yeṭε raxadan nafunla fəxə ra,
i xaxili ba na xən.

⁵ I nɛma fa i yeɛn ti nafunla ra
a bata ɲan!

Amasətə gabutene minima a ma nɛn,
a tugaŋ, te kore alo singbinna.

⁶ I nama muxu yeṭagi yifərəna balon don,
i nama kunfa a donse fəɲine xən.

⁷ Bayo i a lima nɛn,
a bata fena nde nata,
a naxa, “I dεge, i min.”

Koni na mi a bəɲeni!

⁸ I naxan donxi,

i a baxunma nɛn,
i bɔnɔ i ya fala fajine yi.

⁹ I nama fala ti xaxilitaren xa,
bayo i ya xaxilimaya falane bɔtɛ mi a xa.

¹⁰ I nama bɔxɔn danna taxamaseri gɛmɛ singene
ba e funfuni.

I nama se ba kiri diine xɛɛne ra,
¹¹ amasɔtɔ Ala fangan gbo e xunbadeni,
a e xun mayɛngɛn soma nɛn i xili ma.

¹² I xaxinla rabi i xuru falane ma.
I tuli mati fekolon falane ra.

¹³ I nama diin nafutuxulu a xurun ma,
xa i a bɔnbɔ, a mi faxama.

¹⁴ I na diin xuru bosaan na,
i a niin nakisima nɛn sayaan ma.

¹⁵ N ma diina,
xa fekolonna lu i bɔɲɛni,
nayi, n fan bɔɲɛn sɛwama nɛn.

¹⁶ N sɔndɔmɛ yɛtɛn ɲaxanma nɛn,
i na fala fajin ti.

¹⁷ I nama yulubitɔne maxɔxɔlɔn i bɔɲɛni
koni gaxu Alatala yɛɛ ra waxatin birin yi.

¹⁸ Nayi, i yigin sɔtɔma nɛn waxati famatɔne yi,
i mi yigitɛgɛ mumɛ!

¹⁹ I tan n ma diina, i tuli mati,
i findi fekolonna ra,
i yi i bɔɲɛn lu kira fajin xɔn.

²⁰ I nama lu dɔlɔ minne ye,

e nun naxanye suben donma,
e a radangu ayi.

²¹ Amasotō fudimane nun dolo minne yiigelima
nen,
e tunnaxolon yi marabenna ti e ma.

²² I tuli mati i baba ra,
a tan naxan i sotoxi.
I nama yo i nga ma a foriyani.

²³ Nondin nun fe kolonna nun xurun nun xaxili-
mayaan fen,
i nama ne masara sese ra.

²⁴ Tinxin muxun baba jaxanma nen,
dii fekolonna sotō muxun luma nen sewani.

²⁵ Ala xa sewan fi i baba nun i nga ma,
i bari muxun yi jaxan!

²⁶ N ma diina, i xaxili ti n na,
i yeen ti n ma misaala ra.

²⁷ Amasotō jaxalan yalunden muxun nabirama
nen
alo yili tilinxina,
muxu gbetena jaxanla magaxu
alo xonin naxurina.

²⁸ A dōxoma nen muxune yee ra
alo mafu tiina.
A xeme wuyaxi findi yanfantenne ra.

²⁹ Tōrona nde xa?
Nimisana nde xa?
Matandine nde fōxō ra?
Mawugane nde xon?
Maxolode fufafune nde ma?
Nde yee gbeelixi?

³⁰ Dolo minne nan na kiini,

naxanye sa dɔlɔ fajine fenma,
e xa e mato.

³¹ I nama i yɛɛn ti dɔlɔ to fajni gbeela ra,
a yiyalanxi igelengenna kui waxatin naxan yi
godo xinla ma muxun kɔɛ ra ki fajni.

³² Bayo na xanbi ra, a xɔlɔma i ra nɛn
alo sajin na muxun xin
a i gan alo koson xin dɛna.

³³ I fe magaxuxine toma nɛn
i yi lu fala yifuxine tiyɛ.

³⁴ I xun magima i ra nɛn
alo muxun naxan saxi kunkin kui fɔxɔ igen tagi,
kunkin xuntagi yetɛni.

³⁵ I luma a falɛ nɛn, i naxa,
“E bata n garin,
anu a mi n xɔlɔxi!
E bata n mabɔnbɔ,
anu n mi fe kolonxi a yi!
N fa xulunma waxatin mundun yi?
Dɔlɔ xɔnla mɔn n ma!”

24

¹ I nama mila muxu jaxine fe xɔn.

E yɛ lu xɔnla nama i suxu.

² Amasɔtɔ e gbalo feen nan yitɔnma e bɔjɛni,
fe jaxin nan minima e dɛ.

³ Banxin tima fe kolonna nan xɔn,
a sabatima xaxinla nan xɔn.

⁴ Banxin nafema hɛrisigɛ kɛndɛne nun se fajine ra
fe kolonna sabun nin.

⁵ Fe kolonne sɛnbɛn gbo han!

Kolonna muxun naxan yi,
na fangan xun masama nen.

⁶ Amasotɔ fɔ muxun xa a miri ki faɲi
benun a xa mini yengɛ sodeni.

Nɔɔn sɔtɔma maxadi muxu wuyaxi nan baraka yi.

⁷ Xaxilimayaan gbo xaxilitaren ma,
a mi falan tiyɛ taan fonne malanni.

⁸ Naxan fe ɲaxini tɔnma,
na xilima nen a kɔtɛ ɲaxin kannna.

⁹ Xaxilitareyana miriyane findixi yulubin nan na.
Magele tiin naɲaxuma nen muxune tagi.

¹⁰ Xa wɛkilen ɲan i yi gbalon lɔxɔni,
sese mi i fangan na.

¹¹ Muxune xunba naxanye xalima e faxadeni,
i yi muxune rakisi naxanye faxamatɔ a ra.

¹² Xa i a fala, i naxa,
“Nxu mi yi a kolon,”
naxan bɔɲɛne fɛsɛfɛsɛma,
na mi ɲɔndin kolonɲɛ ba?
Naxan i niin kantanma,
na mi a kolon ba?

¹³ N ma diina,
kumina nde kɔn bayo a fan.
Kumi dengben ɲaxun i dɛ.

¹⁴ Fe kolonna fan na kii nin i niin xa.
Xa i a sɔtɔ,
i herin sɔtɔma nen yɛɛn na,
i mi yigitɛgɛma.

15 Muxu ɲaxine,
 ε nama dɔxɔ muxune yεε ra
 e suxu xinla ma tinxin muxun konni,
 ε fu a dɔxɔden ma.

16 Bayo tinxin muxun nɔε birε nen dɔxɔɲa ma
 solofere
 a mɔn yi keli.
 Koni muxu ɲaxine birama nen gbaloni keden na.

17 I nama ɲaxan xa i yaxun bira.
 Xa a dagalanɲε ayi,
 i nama sεwa i bɔɲeni

18 alogo Alatala nama na to,
 na yi ranaxu a ma,
 a yi ba xɔlɔxi i yaxun ma.

19 I nama xɔlɔ muxu ɲaxine fe ra,
 i nama mila e seene xɔn.

20 Amasɔtɔ fe ɲaxi rabaan mi herin lima a yεε ra.
 Muxu ɲaxine lenpun tuma nen.

21 N ma diina, gaxu Alatala yεε ra
 e nun mangana,
 i nama lu muxu murutεxine ye.

22 Amasɔtɔ e tɔrɔn kelima nen sanɲa ma kedenni.
 Nde nɔε a kolonɲε
 Ala nun mangan halagin naxan nagidima?

Fekolonne fala gbεtεne

23 Fekolonne mɔn ito nan falaxi:
 A mi lan muxune xa rafisa e bode xa kiti sadeni.

24 Naxan na a fala muxu ɲaxin ma,
 a naxa, "I tinxin,"
 yamaan nan na kanna dangama,
 siyane yi xɔlɔ a xili ma.

25 Koni naxan na muxu ɲaxin yalagi,
na lanxi.
Duba gbeen nan na kanna xa.

26 Yabi tinxinxin ɲaxun
alo marafan sunbuna.

27 I ya wanle rakamali tanden ma,
i yi i ya xεεne yitɔn,
na xanbi ra i fa i ya banxin ti.

28 I nama i adamadi boden tɔɲεge,
i wulen nan sama a xun ma ba?

29 I nama a fala, i naxa,
“A to bata a liga n na,
n fan xa a ɲɔxɔn liga a ra,
n muxun birin saren fima a wanla nan na.”

30 N dangu nεn muxu narixina nde a xεεn dεxɔn
ma,
xaxilitarena nde nakɔ yirena.

31 Xalone bata yi mini yirena ngaani,
sεxε ɲaxine yi xεεn birin ma,
a gεmε sansanna bata yi bira.

32 N to na to,
n yi a rakɔrɔsi,
n yi na feen sa n bɔɲεni,
n yi xurun sɔtɔ.

33 I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,
i yi i yiine filin e bode ma ndedi,

34 yiigelitɔyaan yi бага i ma
alo mafu tiina,

e nun setareyana alo muɗadena.

25

Sulemani a sanda gbɛtɛne

¹ Sulemani a sanda gbɛtɛne nan itoe ra, Yuda
Mangan Xesekiyaa muxune naxanye sɛbɛxi.

² Alaa binyen findixi feene luxunna nan na,
mangane binyen yi findi feene yɛ fenna ra.

³ Koren mateen nun bɔxɔn tilinna nun mangane
kui feene,
muxun mi nɔɛ ne sese fɛsɛfɛsɛ.

⁴ Xa i wure gbeti fixɛn gbiin ba,
xabun nɔɛ goron tofajin nafalɛ nɛn.

⁵ Xa i muxu ɗaxine ba mangan nabilinni,
a mangayaan sabatima nɛn tinxinna xɔn.

⁶ I nama i yɛtɛ yigbo mangan yɛtagi,
i nama ti muxu gbeene tideni.

⁷ Amasɔtɔ a fisa mangan xa a fala i xa,
a naxa, “Te be n fɛma,”
benun a xa i rayagi kuntigina nde yɛtagi
i yɛɛn naxan na.

⁸ I nama mafura i mawugɛ muxun fari kitisadeni.
I nanse ligɛ dɔnxɛn na,
xa a yoon sɔtɔ i ma.

⁹ Yoon fen i adamadi boden xun ma kitisadeni,
koni i nama muxu gbɛtɛna wundo feen makɛnɛn

¹⁰ alogo naxan na a mɛ,
na nama i konbi,
i yi xili ɗaxin sɔtɔ habadan.

11 Xεma sawurane nun gbeti se tofaɲine,
ne fan alo fala faɲina.

12 Fekolonne maxadi xuiin luxi nεn
a ramε muxun xa
alo tunla soon xεma daxin tunla ra
hanma maxidi seen xεma daxina a ma.

13 Xεra tinxinxina a xε muxun nii yifanma a ma
nεn
alo foye faɲina se xaba waxatini.

14 Naxan na a yeτε matɔxɔ a finma seene fe ra
anu a mi muxun kima,
na luxi nεn alo kundaan nun foyen
naxanye mi tulen nafama.

15 Muxu diɲaxin nɔε kitisaan mabandunɲε nεn.
Fala ɲaxumεne fan nɔε xɔnna kale nεn.

16 Xa i kumin to,
naxan i lugε, na nan don,
alogo i nama a radangu ayi,
i yi a baxun.

17 I nama lu sigε i bodena banxini yeɲε,
alogo i ya fe nama xɔli ba a ra,
a i raɲaxu.

18 Muxun naxan wulen sama a adamadi boden
xun ma,
na luxi nεn alo silanfanna nun gbelemen
nun xalimakuli ɲɔε ralemunxina.

19 I mi i yigin se yanfantenni tɔrɔ waxatini,
alo ɲin xɔlen nun san kalaxina.

20 I na sigin sa muxu sunuxin yetagi,
 na xələn luxi nən
 alo i na domaan ba muxun ma xunbenli,
 hanma i muluxunna sa furen de.

21 Xa kaməna i yaxun ma,
 donseen so a yii.

Xa min xənla a ma,
 igen so a yii,

22 bayo na luma a xa nən
 alo i tē wolonne nan malanma a xunna ma,
 Alatala nan i saranma.

23 Foyen naxan kelima sogeteden kəmenna ma,
 na tulen nafama nən.
 Yanfa falane fan muxun yetagini xələma.

24 A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
 benun ε nun ɲaxalan yenge gidin xa lu banxini.

25 Xibaru faɲin na keli yamana gbete yi,
 na ɲaxun alo ige xunbenla muxu xadanxin xa.

26 Tinxin muxun naxan gaxun muxu ɲaxin yeε ra
 na yifu nən alo tigin dunduxina
 hanma xəɲin ige ləxina.

27 A mi lan i yi kumi gbeen kən.
 I na binyen fan fen i yete xa,
 binye mi na ra.

28 Muxun naxan mi a yete suxuma,
 na kanna mi nəe a yete xun mafale
 alo taan naxan nabilin yinna bata bira.

26

Xaxilitarene fe

¹ Xunbenla mi fama kuye wolon waxatini.
Tulen mi fama sogε furen na.
Na ma, xaxilitaren fan mi lan a binyen sətə.

² Xa muxun danga xun mi na
danga tixin fulama nən a ra
alo tuntunne na e futuxulu,
alo debelenne na tujan.

³ Bosaan lan soon ma,
lutin fan lan sofanla ma,
xaxilitaren fan bənbε nən
alogo a xa xuru.

⁴ I nama xaxilitaren yabi a xaxilitareyani
alogo i nama lu alo a tan.

⁵ Xaxilitaren yabi a xaxilitareyana fe ra
alogo a nama a yεtε yatε fekolonna ra.

⁶ Muxun na xaxilitaren nasiga xεrayaan na
kalan na a ra
alo i na i sanna sεgε a ra
hanma i se xələn min.

⁷ Sandan tənə mi xaxilitaren ma,
alo fanga to mi lεbutenna sanne ra.

⁸ I na binyen fi xaxilitaren ma,
na luxi nən
alo i na gεmən maxidi lantanna kui a wolideni.

9 Xaxilitarena sandan xɔlɔ nɛn
alo wudi ɲali kanna dɔlɔ minna yii.

10 Naxan na xaxilitaren ti wanla ra
hanma dangu muxuna,
na kanna kalan nan tima
alo muxun naxan xalimakunla wolima a xunna
yi.

11 Baren xɛtɛma a baxunna ma.
Xaxilitaren fan xɛtɛma a xaxilitareyaan ma.

12 I na muxun to naxan a yɛtɛ yatɛxi fekolonna ra,
yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.

13 Muxu narixina a falama nɛn, a naxa,
“Yatan kiraan xɔn, yata xajɛn taani!”

14 Banxin dɛɛn nabima,
a ragalima.
Muxu narixin fan luma a maxɛtɛ a sadeni na kii
nin.

15 Muxu narixina a yiin sinma donse goronna kui
nɛn,
koni a tagan a rasoɛ a dɛ.

16 Muxu narixina a yɛtɛ yatɛma fekolonna ra
dangu xaxilima solofere ra
naxanye yabi faɲi tima.

17 Dangu muxun na sunbu muxu gbɛtɛne yɛngɛn
na,
na luxi nɛn alo muxun na baren tunle suxu.

18 Daxun naxan tɛɛn nun xalimakunle wolima
fafa ti xinla ma,

19 na luxi nɛn
alo muxun naxan wulen falama a boden xa,
a fa a fala, a naxa,
“N yi sabaan nan na.”

20 Yegen na ɲan,
tɛɛn tuun nɛn.
Muxu mafalan na dan,
yɛngɛne fan yi xunbeli.

21 Nafigin yɛngɛn nagboma ayi nɛn
alo tigenna tɛɛ wolonna fari,
alo yegen tɛɛn dɛ.

22 Nafigina falane luxi nɛn
alo donse ɲaxumɛn
naxan godon muxun kui.

23 Muxun naxan dɛ ɲaxun,
a bɔɲɛn ɲaxu,
na luxi nɛn
alo wure gbeti kobin naxulunxin na so fɛɲɛn ma.

24 Xɔnnantenna a kɛɲaan luxunma a falane nan
xɔn
koni yanfantenyaan nan a bɔɲɛni.

25 Xa a fala faɲin ti, i nama la a ra,
bayo fe haramuxi solofere nan a bɔɲɛni.

26 A kɔtɛn nɔɛ a xɔnnantenyaan luxunɲɛ nɛn
koni a fe ɲaxin makɛnɛnma nɛn yamani.

27 Yaxu yinla ge muxun nan sinma a kui.
Gɛmɛn xɛtɛma a makutukutu muxun nan kanke.

28 Wule falan muxune nan naṅaxuma
a naxanye tərəma.
Wulen matəxə falane kalan nan tima.

27

1 I nama i yete matəxə tila yi,
amasəto i mi a kolon
naxan sa ligama na bəxəni.

2 Muxune xa i tantun,
koni i tan nama a fala.
Na lan muxu gbete ma,
koni a mi lan i tan de.

3 Gemen binya,
mepensinna rabinya,
koni xaxilitarena tandi falan dangu ne ra.

4 Xəlon ṅaxu,
bəṅe teen magaxu,
koni nde nəe tiye xəxələnna senben yee ra?

5 A fisa muxun sənna xa fala a xa kenenni,
benun xanuntenyaan xa lu luxunxi.

6 I nəe le i xəyina fala xələne ra nen,
koni i yaxuna i masunbuma nen han!

7 Naxan lugoxi,
na nan a mema kumin na,
koni hali naxan xələ,
na ṅaxun kamətəən de.

8 Xemen naxan a mema a konna ra,

na luxi nɛn
alo xɔliin na a mɛ a tɛɛn na.

⁹ Latikɔnɔnna nun wusulanna muxun bɔɲɛn nan
nasɛwama,
i xɔyina fanna dangu i yɛtɛ miriyane ra.

¹⁰ I nama i xɔyin nabeɲin,
hanma i baba xɔyina.
I nama siga i ngaxakedenna fɛma gbalo waxatini,
i dɔxɔ boden fisa i ngaxakeden makuyen xa.

¹¹ N ma diina, findi fekolonna ra,
i n bɔɲɛn nasɛwa.
Nayi, naxan na n nayagi,
n nɔɛ na yabɛ nɛn.

¹² Xaxilimaan na gbalon to fɛ,
a luxunden fenma nɛn,
koni fe kolontarene dangun nɛn tun,
ɲaxankatan yi e sɔtɔ.

¹³ Naxan na donla tongo i yii muxu gbɛtɛ xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domain tongo a ɲɔxɔni.
Tolimaan maxɔdin a ma,
xa a raba xɔɲɛn nan xa.

¹⁴ Duban xui yitexin na xɔtɔn xɔtɔnni,
na yatɛma dangan nan na.

¹⁵ Naxanla a yɛngɛ xunxurine luxi nɛn
alo tule igen na lu dindinɲɛ banxini.

¹⁶ A ramaran naxɔlɔ alo foyena,

alo muxun na turen sa a yiin kui.

17 Wuren nan wuren nalemunma,
muxun nan muxuni tɔnma.

18 Wudi binla masuxu muxun nan a bogin donma.
Naxan na a kannu masuxu,
na binyama nɛn.

19 Muxuna a yɛɛ yɛtagin nininna nan toma igeni.
Muxun bɔɔn fan a yɛɛ kɛɔaan nan yitama.

20 Laxira nun yahannama mi wasama.
Muxun yɛɛne fan mi nɔɛ wasɛ.

21 Gbetin nun xɛmaan nasɛnsɛnma sulun tɛɛni,*
koni muxun kɛɔaan fɛsɛfɛsɛma a tantun kiin nan
xɔn.

22 Hali i xaxilitaren din wunla kui
se kɛsɛne tagi wulin diin na,
a mi bɛ a xaxilitareyani.

23 I ya xuruseene kolon ki faɔi,
i yi i ɔɔxɔ lu i ya xuruse kurune xɔn,
24 amasɔtɔ nafunla mi luma habadan,
mangayaan mi marama i ya denbayaan xa
mayixɛtɛn nun mayixɛtɛni.

25 I na sɛxɛne lanfun,
i yi e ramara xuruseene xa,
sɛxɛ nɛnɛn mɔn yi mini,
i geya ma sɛxɛne malan xuruseene balon na,

26 nayi, yɛxɛne xabene findima i ya dugine ra nɛn,

---

* 27:21: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

kontonne yi findi gbetin na i xεεn sarama naxan na.

²⁷ Siine nɔnɔn yi gbo ayi, a i wasa,
a findi i ya denbayaan balon na
e nun i ya walike naxanle.

28

¹ Muxu naxina a gima nɛn
hali muxe mi a fɔxɔ ra,
koni tinxin muxun tan susu
alo yata sɛnbɛmana.

² Xa yamanan dugurenne murutɛ,
kuntigine wuyama ayi nɛn na yi.
Koni manga xaxilimaan naxan fe kolon,
na a ligama nɛn yamaan yi e raxara.

³ Yiigelitɔɔn naxan sɛnbɛtarene naxankatama
na luxi nɛn
alo kala ti tulen naxan mi balo luma na.

⁴ Naxanye sariyan bejinma
ne muxu naxine nan tantunma,
koni naxanye sariyan suxuma
ne xɔlɔma nɛn e ma.

⁵ Muxu naxine mi kiti kɛndɛn kolon
koni naxanye Alatala fenma
ne a birin famuma.

⁶ Yiigelitɔɔn naxan sigan tiin tinxinni,
na fisa nafulu kannna xa
naxan kira yifuxin xɔn.

7 Naxan na sariyan suxu,
dii xaxilimaan nan na ra,
koni naxan na lu fuyantenne ye,
na fama yagin nan na a baba ma.

8 Naxan na dahamu gbeti donla tɔnɔ gbeene xɔn
na a malanma muxu gbɛtɛn nan xa
naxan hinanma sɛnbɛtarene ra.

9 Xa muxuna nde a tunla ba sariyan na
alogo a nama a mɛ,
hali a na sali,
na yeɛɛn haramuxi.

10 Naxan na muxu fajine xali kira ɲaxin xɔn,
na biran yinla nan na a naxan gexi.
Koni fe mi naxan na,
na hɛrin nan sɔtɔma a keɛn na.

11 Nafulu kanna a mirixi nɛn a fe kolon,
koni yiigelitɔ xaxilimana a keɲaan nakɔrɔsima
nɛn.

12 Tinxin muxune na nɔɔn sɔtɔ,
binye gbeen na a ra,
koni xa muxu ɲaxine keli,
birin a luxunma nɛn.

13 Naxan na a hakɛne luxun,
na mi hɛrin sɔtɔma.
Koni naxan na a ti e ra,
a xɛtɛ e fɔxɔ ra
Ala kininkininma na ma nɛn.

14 Sɛwan na kanna xa
naxan gaxun Ala yeɛ ra,

koni naxan na a bɔɲɛni xɔdɔxɔ
na birama tɔrɔni.

15 Yatan naxan wurundunma
e nun kanko gbeen naxan fɔnma muxun ma,
na luxi nɛn
alo muxu ɲaxina yama sɛnbɛtaren xun na.

16 Manga xaxilitaren tinxintare wanle wuya.
Koni hɛrisigɛn naxan sɔtɔxi wulen xɔn,
na raɲaxu naxan ma,
na siimayaan xunkuyama ayi nɛn.

17 Faxe ti goronna muxun naxan xun ma,
na a gima nɛn han a sa a gaburun li.
Muxu yo nama a rati!

18 Naxan na sigan ti fɛtareyani,
na kisima nɛn.
Koni naxan na tinxintareyaan liga,
a kira firinna suxu
na birama nɛn na nde kedenna xɔn.

19 Naxan na a bɔxɔn nawali,
na lugoma nɛn.
Koni naxan na bira fe fuune fɔxɔ ra,
na wasama yiigelitɔyaan nan na.

20 Lannaya muxun wasaxi barakan nan na.
Koni naxan kunfahi bannayaan xɔn,
na saranma nɛn na feen na.

21 A mi lan i muxune rafisa e bode xa,
anu, muxun haken sɔtɔma buru dungin xɔn.

22 Naxan kuma,
na kunfaxi bannayaan nan xɔn,
a mi a kolon a tɔrɔn nan fama a ma.

23 Naxan na muxun sɔnna fala a xa,
na rafanma nɛn na kanna ma nɛn dɔnxɛn na
dangu muxun na
naxan a matɔxɔma wuleni.

24 Naxan na a baba nun a nga muja,
a yi a fala, a naxa,
“Fe ja xi mi na ra,”
na findixi halagi tiin fɔxɔrabiran nan na.

25 Naxan a yɛtɛ yigboma,
na yɛngɛne nan nakelima.
Koni naxan na a yigin sa Alatala yi,
na sabatima nɛn.

26 Naxan na a yigi sa a yɛtɛ xaxinli
xaxilitaren nan na ra.
Koni naxan sigan tima fe kolonni,
na kisima nɛn.

27 Naxan yiigelitɔne kima,
sese mi dasɛ na ma.
Koni naxan na a yɛɛn naxi e ma,
na danga gbeen nan sɔtɔma.

28 Xa muxu ja xine keli,
birin a luxunma nɛn.
Koni xa e halagi,
tinxin muxune nan wuyama ayi.

29

¹ Muxun naxan tondin maxadi xuine suxe,
na halagima nen mafuren,
a mi yelanre.

² Xa tinxin muxune wuya,
yamaan sewama nen.
Xa muxu jaxine non soto,
yamaan wugama nen.

³ Fe kolonna rafan muxun naxan ma
na a baba rasewama nen.
Koni naxan biraxi yalundene foxo ra,
na bonoma nen a soto seene yi.

⁴ Mangana a yamanan nasabatima kiti kenden
nan xon,
koni naxan dimi yi seene rasuxuma mayifuni,
na a kalama nen.

⁵ Naxan na a adamadi boden matoxo wuleni,
na lutin nan natima a sanna bun.

⁶ Muxu jaxina matandine findixi luti ratixin nan
na a xa,
koni tinxin muxuna a sewa xuini tema nen.

⁷ Tinxin muxun senbetarene xun mayenge kitine
kolon.
Koni muxu jaxin mi na xaxinla sotoma.

⁸ Magele tiine taani maxama nen,
koni fekolonne xolon nan naxunbelima.

⁹ Fekolonna nun xaxilitaren na so kitini,
xa a xolo hanma xa a gele,

a mi xaxili sa sətəma.

10 Səntaren mi rafan faxa tiin ma,
koni muxu fajine səntaren niin nakantanma nən.

11 Xaxilitarena kui feene birin falama nən,
koni fekolonna tan e ramarama nən.

12 Mangan na a tuli mati wule falane ra,
a kuntigine birin findima muxu ɲaxine nan na.

13 Yiigelitəən nun ɲaxankata tiin
naralan fe kedenna ma,
Alatala nan e firinna birin yeene rabima.

14 Mangan naxan sənbetarene makitin lannayani,
na mangayaan luma sabate nən han habadan.

15 Bosaan nun maxadi falane nan fe kolonna fima
diin ma
koni diin naxan luxi a yete ma,
na a nga rayagima nən.

16 Muxu ɲaxine na wuya ayi,
haken nan gboma ayi.
Koni tinxin muxune ne biraden toma nən.

17 I na i ya diin xuru,
a bəɲe xunbenla fima i ma nən,
a nii yifanna fi i ma.

18 Xa Alaa fe mi makeɲen yamaan xa,
e mi fa danma fe yo ra.
Səwan na kanna xa naxan na sariyan suxu!

19 Konyin mi maxadima falane gbansanna ra,
bayo hali a mε, a mi a suxε.

20 I na muxun to naxan falan tima
benun a xa a miri,
yigin xaxilitaren ma dangu na kannu ra.

21 Naxan na fan a walikεεn na jaxi ra a dii
jɔreyani,
dɔnxεn na a sa findima finsiriwanla nan na.

22 Bɔjε gbee kannu yεngεn nan nakelima.
Xɔlɔden hakεne nan nagboma ayi.

23 Muxuna a wasona a biran yagin nin.
Koni muxu xuruxin binyen nan sɔtɔma.

24 Mujaden na a seene yitaxun
e nun muxun naxan na,
na niin mi rafan a ma.
Na kannu rakɔlɔma nεn dangan xɔn ma,
koni a mi a fe mayitε.

25 Adamadiin yεεragaxun findixi luti ratixin nan
na,
koni naxan na a yigi sa Alatala yi,
na ratangama nεn.

26 Muxu wuyaxi kiraan fenma siga mangan fεma.
Koni muxun kiti kεndεn sɔtɔma Alatala nan yii.

27 Tinxintarene rapaxu tinxin muxune ma,
muxu fajine rapaxu muxu jaxine ma.

30

Aguri a sandane

¹Yakε a dii xεmεna Aguri a waliyiya falane.

A fala nεn Itiyeli nun Yukala xa, a naxa:

²Xaxilitaren nan n na
dangu muxun birin na.

Adamadi xaxili mi n ma.

³N mi fe kolonna sətəxi,
n mi Ala Sarijanxina kolonna sətəxi.

⁴Nde texi kore xənnna ma,
a mən yi godo?

Nde foyen malanxi a yiine kui?

Nde igen naxudu a domani?

Nde bəxən danne birin nafalaxi?

A xili di, a diin fan xili di?

I na kolon ba?

⁵Alaa falane birin sarijan.

Naxanye e luxunma a yi,
a ne ye masansanma nεn.

⁶I nama sese sa a falane fari
alogo a nama i maxadi,
i yi kolon wule falan na.

⁷N fe firin nan maxədinma i ma, Ala.

I nama tondi e ma n xa,
benun n xa faxa!

⁸Fuyanteyaan nun wulen masiga n na.

I nama bannayaan fi n ma hanma yiigelitəyana,
fə n mako donseen naxan ma

⁹alogo n nama lugo ɲaxi ra,

n na n mε i ra

n yi a fala, n naxa, “Nde Alatala ra?”

Hanma n findi yiigelitɔɔn na,
 n yi muɲan ti,
 n yi n ma Ala xili kala.

¹⁰ I nama walikε mafala a kanna xa
 alogo a nama i danga,
 a hakεn yi lu i ma.

¹¹ Muxuna ndee na
 naxanye e baba dangama,
 naxanye mi dubama e nga xa,

¹² naxanye sariɲan e yeεε yeεε ra yi
 anu, e xɔsin mi baxi e ma

¹³ naxanye yeεε rawaso
 e muxune matoma yeεε yigboni,
¹⁴ naxanye ɲinne luxi alo silanfanne
 e gbεgbεne maxɔɔn tima alo filεne,
 alogo e xa yiigelitɔne raxɔri bɔxɔn fari
 e tɔrɔ muxune ɲan adamadiine ye.

¹⁵ Dii firin yi nusun yii
 naxanye yi a falama tun,
 e naxa, “N ki! N ki!”

Se saxan nan na
 naxanye mi wasama mumε,
 han se naanin naxanye mi a fale,
 e naxa, “Na lan.”

¹⁶ E tan ni i ra:
 Laxira nun gbantan nun
 bɔxɔn naxan mi wasama igen na,
 e nun tεεn naxan mi a falan mumε,
 a naxa, “Na lan.”

17 Muxun naxan yεε yoma a baba ma,
 naxan tondima a nga xuiin suxε,
 xude xɔn xaxane a yεεne gema nεn a kui,
 dugane yi e don.

18 Se saxan na
 naxanye dangu n na,
 han naanin
 n mi naxanye famuxi.

19 E tan ni i ra:
 Singbinna kirana kore,
 sapina kirana gεmεn fari,
 kunkina kirana fɔxɔ igen xun ma,
 e nun banxulanna kirana sungutunna konni.

20 Naxalan yalunden keɲaan ni ito ra:
 A na a dege,
 a a dεεn nasugusugu,
 a yi a fala, a naxa,
 “N mi sese ligaxi a ɲaxin na.”

21 Bɔxɔn xuruxurunma se saxan bun,
 han naanin a mi tiyε naxan bun.

22 E tan ni i ra:
 Konyin na findi mangan na,
 kɔmɔn na lugo donseen na,
 23 ɲaxalan naɲaxuxin na futu,
 e nun konyi gilεn na a kanna keεn tongo.

24 Sube naanin xurun bɔxɔn ma
 koni e tan nan fekolonna sɔtɔxi:

25 Dondonle fanga mi na,
 koni e e donseen namarama a waxatini.

26 Fanye ra siine senbe mi na,

koni e sodene rafalaxi gεmεne nin.

²⁷ Manga mi tuguminne xun na,
koni e birin minima e gali ye ma.

²⁸ Dangene suxe nεn yiin na,
koni e toma manga banxine kui.

²⁹ Se saxan na naxanye rayabu,
han naanin naxanye sigati kiin tofan.

³⁰ Yatana, susulaan subene tagi,
naxan mi a gima muxu yo bun,

³¹ donton kanbaxina, hanma kətɔna,
e nun mangana a ganli.

³² Xa i bata i yetε yigbo xaxilitareyani,
xa i bata kətɛni tɔn,
nayi, i dεen suxu.

³³ Amasɔtɔ muxun na nɔnɔn naxi,
na nan findin fεnεn na,
i na muxun jɔεen din,
wunla nan minima,
i mɔn na xɔlɔn nakeli,
na rapanma yεngεn nan ma.

31

Manga Lemuyeli a sandane

¹ Manga Lemuyeli a sandane. A nga a xaran
waliyiya falan naxanye ma.

² N ma diina,
n nanse falama i xa?
N nanse falama i xa,
n diin naxan barixi,
n naxan sɔtɔxi Ala barakani?

³ I nama i sɛnbε lu jaxanle yii.

I fangan nama ꝑan ne fɔxɔ ra
naxanye mangane ralɔma ayi.

⁴ I tan Lemuyɛli,
a mi daxa mangane xa,
a mi daxa mangane yi manpaan min,
kuntigine mi lan e bira dɔlɔn fɔxɔ ra
⁵ alogo e minxin nama ꝑinan tɔnne xɔn,
e fa muxu ꝑaxankataxine yanfa kitini.
⁶ Ɛ dɔlɔn lu na muxune xa
naxanye halagima,
naxanye niin nafexi xɔlɛn na,
ɛ manpaan lu ne xa.
⁷ Ne na e min,
e ꝑinanma e yiigelitɔyaan xɔn nɛn,
e tɔrɔyaan mi fa rabirama e ma.

⁸ Detarene xun mafala,
i muxu nɔxine birin mali e kitine yi.
⁹ I falan ti, i kitin sa tinxinni,
i yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xun mayɛngɛ kitini.

Naxalan faɓina

¹⁰ Nde nɔɛ ꝑaxalan faɓin sɔtɛ?
A tɔnɔn dangu bɔxɔ bun nafunle ra.
¹¹ A xɛmɛn xaxili tixi a tan nan na,
a munanfanna mi ꝑanɓɛ mumɛ!
¹² A fe faɓin nan ligama a xa,
a ꝑaxin mi a ra,
a siin sɔgen birin yi.
¹³ A yɛxɛɛ xabe garin nun gɛsɛ futu garin nan
fenma
a e rafala dugin na sɛwani.
¹⁴ A faan balon na nɛn sa keli wulani

alo yulaya kunkine.

¹⁵ A kurunma nen subaxa,
a kudin so a denbayaan xa,
a fa a walike naxanle ti e wanle ra.

¹⁶ A na miri xenna nde ma, a yi a soto,
a nakoon sa a tono sotoxine gbetin na.

¹⁷ A wanle de suxuma tunnafanna nin.
A wali a yiin na senbeni.

¹⁸ A a kolon a feene sonoyama nen,
a lenpun mi tuma koon na.

¹⁹ A gesen wurundun a yiin na,
a gesen soxon dugin na.

²⁰ A yiine doxon yiigelitane bun.
A yiin ti toro muxune xa.

²¹ A mi gaxun xunbenla fe ra a denbayaan xa,
amasoto e birin maraberi baxi dugi fadin nan na.

²² A bitinganne rafalama,
a maraberi baxi taa duginen nun dugi mamiloxine
nan na.

²³ A xemen yatexi fonne malanni,
a doxoma taan fonne ye.

²⁴ A taa dugi domane rafalama,
a e mati,
a tagi xidine rafala yulane xa.

²⁵ Senben nun binyena a ma
alo domana.
A na a miri waxati famatane ma,
a gele.

²⁶ A falan tima fe kolonna nin,
a muxune xaran hinan falane ma.

²⁷ A yengi doxi a denbayana feene xon,
a mi narin kolon.

²⁸ A diine kelima nen,
e a fala a ma a dubadena.

A xεmεn fan yi keli,
a yi a tantun,

²⁹ a naxa, “Kewali faɲin ɲaxalan wuyaxi yi,
koni i tan, i dangu e birin na.”

³⁰ Marayabun yanfan tima,
tofanna danguma,
koni ɲaxanla naxan gaxuma Alatala yεε ra
na nan lan a tantun.

³¹ E saranna so a yii,
a wanle xa findi a tantun xunna ra taani.

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012

Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78